

Universitat Autònoma
de Barcelona

EL TRIBUNAL DE ORDEN
PÚBLICO (1963-1977):
REPRESSIÓ FRANQUISTA A
MANRESA

FACULTAT DE DRET

Anna Lozano Pérez

Direcció TFG: Josep Cañabate Pérez

Treball de Fi de Grau

Grau en Dret - 4t curs

Bellaterra, 12 de maig de 2021

Resum: L'objectiu principal de la realització d'aquest Treball de Fi de Grau ha estat analitzar el Tribunal de Orden Público, entenent aquesta institució com un òrgan de repressió institucional de drets i llibertats públiques que va emprar el règim contra la oposició, durant el seu període de vigència (1963-1977). En primer lloc, s'ha analitzat el context històric de la creació d'aquest tribunal, els seus antecedents més pròxims i els successos que marcarien l'aparició d'aquest òrgan. En segon lloc, s'ha realitzat un estudi minuciós del TOP, a partir de la seva llei creadora, que ens ha permès deixar constància de la seva naturalesa, característiques i competències. Per últim, s'han estudiat i analitzat la totalitat de sentències de les quals es té constància (onze en total) contra manresans per part del Tribunal de Orden Público, que ens ha permès crear una perspectiva local i observar la repressió judicial, la carència de garanties i la vulneració de drets fonamentals que va patir la societat manresana durant el període referenciat.

ÍNDIX

Abreviatures	3
Introducció al tema d'estudi	4
BLOC I. Context històric a Espanya i Catalunya	6
INTRODUCCIÓ	6
CONSOLIDACIÓ DEL RÈGIM. SEGON FRANQUISME	7
BLOC II. Anàlisi de la institució del Tribunal de Orden público	13
ANTECEDENTS HISTÒRICS DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO	13
MOVIMENTS ANTIFRANQUISTES DEL 1962, I LA SEVA POSTERIOR REPRESSIÓ	20
EL CRIM D'ESTAT CONTRA JULIÁN GRIMAU I LA CREACIÓ DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO	22
CREACIÓ DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO I FUNCIONAMENT D'UNA INSTITUCIÓ DE REPRESSIÓ POLÍTICA	25
Exposició de motius: Raó de ser del Tribunal	25
Competència del Tribunal de Orden Público	26
Composició i seu del Tribunal de Orden Público	26
Actuacions preparatòries: Atestats policials i activitat instructora.	27
Diferents procediments: d'urgència, presó provisional i rebel·lia.	29
Disposicions transitòries	30
Sentències	31
SUPRESSIÓ DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO	32
BLOC III. Restricció dels drets i llibertats a manresans. sentències del tribunal de orden público	33
FRANQUISME I MANRESA	33
ANÀLISI DE LES SENTÈNCIES DEL TOP A MANRESANS	37
Conclusions	44
Agraïments	47
Bibliografia	48
Annexos	52
ANNEX 1. Entrevista sobre la repressió a Manresa a Oriol Iuján	52
ANNEX 2. Recull de sentències del tribunal de orden público contra manresans	55

ABREVIATURES

- TOP: Tribunal de Orden Público.
- St.: Sentència.
- Art.: Article.
- BOE: Boletín Oficial del Estado.
- CE: Constitució Espanyola.
- PSUC: Partit Socialista Unificat de Catalunya.
- CP: Codi Penal.
- CPP: Comissió de Promoció Política.
- CCOO: Comissions Obreres.
- UDC: Unió Democràtica de Catalunya.
- FNC: Front Nacional de Catalunya.

INTRODUCCIÓ AL TEMA D'ESTUDI

Aquesta recerca neix amb la rellevància d'abocar llum sobre un passat recent i oblidat, tancat amb clau en la memòria de tots nosaltres. Amb la implantació de la dictadura, l'Estat Espanyol silencià la memòria dels derrotats en la Guerra Civil, i posteriorment, qui van patir la repressió del règim franquista per motius ideològic. En l'actualitat, les arestes de la memòria col·lectiva han penetrat dins del gran silenci, posicionat com una manta que intenta amagar quaranta anys de dictadura; tot i així, la tasca de recuperació de la memòria històrica espanyola encara queda lluny de considerar-se suficient.

Amb aquest objectiu, esdevé la necessitat de realitzar un estudi sobre la repressió, la vulneració de drets fonamentals i, per últim, la memòria de l'oposició que va intentar fer front al règim, convençuts de la valia dels seus drets, però repulsats per de la dictadura. Un gran exemple de repressió institucionalitzada fou el Tribunal de Orden Público, que durant el segon franquisme tingué per objectiu reprimir conductes que sota el règim van ser considerades "delictes polítics", però que realment eren manifestacions de drets fonamentals que feien perillar el fràgil equilibri de la dictadura.

En aquest sentit, considero essencial destacar la gran tasca de Juan José del Águila, autor de la tesi *El Tribunal de Orden Público – TOP- 1963/1977, trece años de represión política*, que es tracta d'un document fonamental per conèixer el que va succeir aquells anys, estudiant la institució i recopilant més de 4.000 sentències que va dictar aquest tribunal. D'aquesta manera, aquest estudi em serveix com a estructura per organitzar el meu Treball de Fi de Grau.

Entre el franquisme i la democràcia queden moltes dades, fets i conseqüències per analitzar. Per aquest motiu, el treball sobre *El Tribunal de Orden Público: Repressió Franquista a Manresa*, centra el focus d'anàlisi sobre les sentències d'aquesta institució contra veïns i nascuts a Manresa.

El treball es troba organitzat amb la següent estructura:

En el **primer bloc**, trobem el context històric a Espanya i Catalunya, que serveix per assentar les bases de la societat espanyola i catalana de finals dels anys cinquanta fins a la finalització de la dictadura, destacant els trets característics que van constituir la raó de ser d'aquesta llarg règim.

En el **segon bloc**, s'analitza amb més profunditat el Tribunal de Orden Público, com una peça important en el mecanisme de repressió institucional de la dictadura. Primerament, s'efectua un estudi sobre el paper dels tribunals especials, antecedents del TOP, i essencials per a la política judicial del règim. En el segon apartat, es fa un recull d'exemples d'oposició del règim, que considero important per entendre la necessitat de constituir el posterior tribunal.

També trobem una exposició del cas Grimau, entenent-se aquest com l'última execució d'un processat per un consell de guerra sumaríssim abans de l'aparició del TOP, que molt humanament, aporta una perspectiva transcendental que permet entendre les reticències del règim a crear una jurisdicció civil que jutgés delictes polítics i l'aprofitament fins a l'últim alè d'aquesta estructura judicial composta per vulnerar els drets dels processats.

Aquesta segona part també es compon d'una anàlisi minuciosa del Tribunal de Orden Público, que a partir de la seva llei creadora, s'analitza la seva naturalesa, raó de ser, composició, competència i altres disposicions. Per últim, també es fa un incís sobre la supressió d'aquest tribunal, emmarcant aquest esdeveniment amb les noves exigències d'un Estat en transició.

Pel que fa al **tercer bloc**, s'analitza la repressió del franquisme i, en concret, del Tribunal de Orden Público contra manresans, que a partir d'onze sentències, permeten fer un estudi sobre l'oposició del règim a la capital bagenca. També es realitza un marc històric sobre el franquisme a Manresa que permet situar al lector i entendre els esdeveniments repressius i combatius de la societat de la ciutat durant el segon franquisme.

BLOC I. CONTEXT HISTÒRIC A ESPANYA I CATALUNYA

INTRODUCCIÓ

Qualsevol anàlisi de la repressió franquista a Espanya i Catalunya ha de partir de la base que es va tractar d'una dictadura que va néixer d'un cop d'Estat militar contra el règim democràtic republicà legalment establert. Per tal d'entendre la dinàmica de la repressió franquista, "l'estratègia" que utilitzarien els insurrectes serien convertir als defensors del legítim règim republicà en rebels. En canvi, els militars i els conspiradors d'aquest cop d'Estat s'autoproclamarien com a defensors de l'ordre. En aquest sentit, Francisco Franco afirmava que "*el glorioso Movimiento Nacional no ha sido nunca una sublevación. Los sublevados eran y son ellos, los rojos*".¹

Per tal de realitzar una radiografia més acurada del règim, cal destacar una característica que li donà la raó de ser: el militarisme. Aquesta influència característica de l'aparell militar en les orientacions del poder estatal i la utilització de les forces armades com a equip de personal polític va condicionar que els militars ocupessin alts càrrecs en els ministeris civils, subsecretàries, direccions generals, ajuntament, diputacions, etc.² D'aquesta manera, l'exercit va estar present durant tota la dictadura, constituint la columna vital del franquisme.

També és important recordar que del franquisme s'ha de realitzar una lectura des del punt de vista de classes socials. El règim fou antiobrerista, és a dir, va ser contrari a l'organització autònoma del món obrer i partidari d'una integració vertical de tots els sectors implicats en la producció³. Encara que és cert que alguns

¹ FRANCO BAHAMONDE, Francisco, *Palabra del Caudillo, 19 de abril de 1937 - 31 de diciembre de 1938*, Barcelona, Ediciones Fe, 1939, p. 165.

² "El franquismo no inventó nada nuevo, pero como régimen surgido después de un levantamiento y de una guerra civil, y que prolongó hasta su final el carácter de dictadura, utilizó la fórmula militarista en su máxima expresión, ya que el Ejército constituyó la columna vital para el mismo." CLARA, Josep. *Militarismo político y gobiernos civiles durante el franquismo*. *Anales de Historia Contemporánea*, Vol. 18 (2002). Universitat de Girona.
<https://revistas.um.es/analeshc/article/view/56211/54181> [consultat el 07.02.21]

³ MARÍN, Martí. *¡Ha Llegado España! La política del franquisme a Catalunya (1938-1977)*, Barcelona, Eumo Editorial, (2019), p. 39.

obriers si donaren suport el moviment, formant part de *l'Organización Sindical Española* (OSE) de manera activa i recolzant aquesta institució, aquest no va ser majoritari ni representatiu. El règim fou sempre conscient que la seva posició en els medis obrers fou dèbil i que l'hostilitat que hi desvetllà fou molt gran, ja que, aquest sector acabaria formant una oposició contundent contra ell. En canvi, els empresaris, patrons o les burgesies s'alinearen progressivament i de manera general amb el règim perquè defensava els seus interessos per damunt dels interessos obrers. Aquest suport pot ser exemplificat, ja que, mentre els sindicats eren il·legalitzats, les estructures corporatives dels empresaris industrials i financers només foren políticament controlats⁴.

Encara que la història del franquisme a Espanya i Catalunya té una durada extensa de quaranta anys, situaré el marc d'anàlisi entre el període de 1957 a 1975, conegut també com a segon franquisme, ja que en aquest context social, jurídic i polític apareix el Tribunal de Orden Público, objecte d'estudi d'aquest treball.

CONSOLIDACIÓ DEL RÈGIM. SEGON FRANQUISME

I. Política exterior i economia del règim

La majoria d'estudis generals sobre el franquisme han assenyalat el canvi de govern de 1957 com un important punt d'inflexió en la trajectòria del règim. A partir d'aquest moment, el fracàs del projecte d'institucionalització falangista i la substitució del model autàrquic per un nou programa de reforma econòmica van marcar la transició cap al segon franquisme, caracteritzat pel predomini del sector polític tecnocràtic i opusdeista, sota la direcció, principalment, de l'almirall Luis Carrero Blanco⁵.

⁴ MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere. *Els industrials catalans durant el franquisme*. Barcelona, Eumo Editorial, 1991.

⁵ SESMA LANDRIN, Nicolás. *Franquismo, ¿Estado de Derecho? Notas sobre la renovación del lenguaje político de la dictadura durante los años 60*. Pasado y Memoria. Revista de Historia Contemporánea, 5, (2006), pp.45-58. <http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/5917> [consultat el 19.02.21]

El règim franquista entrà en la dècada dels anys cinquanta amb insuficiències de la seva política econòmica i social, aspecte que va comportar que no es disposessin de perspectives clares de futur. Amb la derrota definitiva de l'Eix el 1945, i en el context de postguerra, el franquisme va haver d'assumir que la seva supervivència només es podia garantir des del distanciament amb l'ideari del feixisme. En aquest sentit, l'Espanya de Franco va passar a presentar-se com un Estat catòlic, conservador i anticomunista.

Durant els anys de postguerra, els Estats Units va tenir clar que el franquisme havia estat obertament un aliat per les potències de l'Eix, però la por al comunisme en les elits polítiques va fer que passessin per alt totes les objeccions a la supervivència d'un règim feixista, ja que aquest assegurava el manteniment de l'ordre en els carrers i assegurava de manera fiable la seva condició antisoviètica quan la guerra freda va substituir a l'aliança en temps de guerra.⁶ Estats Units, a més a més, va proporcionar ajuda econòmica a gran escala al règim amb la intenció d'obtenir bases militars i exercir el control més complet possible sobre el territori.

El govern d'EUA atorgà crèdits nord-americans, que dotaven de capacitat de compra en un moment especialment delicat de la balança de pagaments i donaren oxigen a la dictadura. Aquest tràfic internacional va permetre a la dictadura transitar cap al món canviant dels anys seixanta i setanta.⁷ Posteriorment, es produïrien els Pactes de Madrid de 1953, on es negociarien les relacions entre Estats Units i Espanya. Entre d'altres condicions, atorgarien al règim un mínim d'ajuda econòmica i equipament militar, com també un sentiment de solidaritat anticomunista entre les forces conservadores de les dues societats.

El desplegament de política exterior va ser més actiu encara, ja que era l'espai en el que el govern tenia més clara la situació que calia desplegar. Calia obrir el forat en el "front occidental". Un dels instruments per fer-ho, havia de ser el "front catòlic", raó per la qual el règim va buscar el suport del Vaticà. D'aquesta manera, el recolzament d'aquest poder es materialitzà amb l'aval del Vaticà, i posteriorment

⁶ VIÑAS, Ángel. *En las garras del águila: Los pactos con Estados Unidos De Francisco Franco a Felipe González, 1945-1995*. Barcelona, Editorial Crítica, 2003.

⁷ MARÍN. *¡Ha llegado España! La política del franquisme a Catalunya (1938-1977) cit.*, pàg.82

amb el Concordat del 1953, aspecte que va acabar de garantir el suport nord-americà definitiu, i que finalment permetria l'entrada d'Espanya a la ONU el desembre de 1955.

Així doncs, i en aquest context, no va ser fins l'aprovació del *Plan de Estabilización de 1959* que es va començar a reintegrar l'economia espanyola al marc occidental, tot i les mancances d'adaptació que el sistema capitalista autàrquic espanyol presentava envers altres mercats occidentals. Es tractava d'un document que constituïa un pla de rescat de l'economia espanyola de cara a recuperar la posició internacional. Per tant, responia a les imprescindibles reformes internes de l'estructura econòmica, inspirades per la línia del capitalisme internacional interessat en la creació de nous mercats que contribuïssin a una major dinamització econòmica, garantint la consolidació del mercat lliure.⁸ A partir d'aquest Pla, l'economia espanyola experimentà un creixement sense precedents.

II. Oposició al règim. Moviment obrer, estudiantil i cristià.

Una vegada exposada la situació diplomàtica, que, evidentment, s'havia redreçat satisfactòriament, cal determinar la situació interna a la qual s'enfrontava el país. El consens interior no resultava prou estable com per assegurar que l'oposició no estaria en condicions de trencar la "pau social" de la qual el règim presumia. De fet, els conflictes universitaris i laborals que es produïrien entre el 1956-1958, amb més presència, indicaven el contrari. També cal dir que la feblesa de les alternatives polítiques a l'hora d'oposar-se a la dictadura a curt termini en aquests anys permeté al règim aguantar pacientment. Hi van haver sectors de la població que van manifestar l'oposició al franquisme, com l'Església, el moviment obrer i l'oposició estudiantil i universitària.

Pel que fa a l'Església, van aparèixer veus crítiques amb el règim franquista, com els Cristians Catalans, joves procedents d'organitzacions de l'Església més catalanitzada que es manifestarien en contra del règim. També una part de la jerarquia catòlica va començar a distanciar-se del règim, i es van estendre actituds

⁸ CAÑELLAS MAS, Antonio. *La tecnocracia franquista: El sentido ideológico del desarrollo económico*. Studia Historica. Historia Contemporánea, 24, 2006. <https://revistas.usal.es/index.php/0213-2087/article/view/1019> [consultat el 21.02.21]

antifranquistes entre els capellans. En aquest sentit, va ser especialment significativa la declaració de l'abat Escarré de Montserrat a *Le Monde* demanant la democratització del país, que va suposar la seva expulsió i exili el 1964⁹. S'acabaria teixint una xarxa de catòlics que s'integrarien en partits i sindicats dins de l'ambient obrer i cultural.

El moviment estudiantil considerava els problemes de la universitat com a conseqüència dels problemes generals de la societat: un règim polític dictatorial amb una doctrina oficial les quals les seves normes prohibitives i defensives impedeixen la llibertat de pensament.¹⁰ El franquisme utilitzava el *Sindicato Español Universitario (SEU)*, per consolidar la seva política, però en contraposició apareixerien dinamitzadors de la protesta per acabar amb l'hegemonia del sindicat franquista, com per exemple, el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB). El règim va respondre mitjançant repressió policial i judicial, on va entrar en joc el Tribunal de Orden Público, destinat a jutjar delictes, que en més d'una ocasió, tindrà en el seu punt de mira al Moviment Estudiantil.

Pel que fa al Moviment Obrer, la intensitat de les vagues i les reivindicacions obreres van augmentar entre 1960 i 1975. Tot i que van iniciar-se en zones on la tradició sindical era més arrelada, com Barcelona, Astúries o Biscaia, aviat s'estendria a zones com Madrid. En aquest context, acabaria sorgint el 1964 les Comissions Obreres (CC.OO) a Barcelona. La nova organització combinaria l'acció il·legal, com eren les vagues, amb les esclatxes legals existents, les eleccions sindicals.

Conseqüentment, davant de la creixent contestació de l'oposició al règim, van començar a aparèixer mesures de caràcter repressiu, com la Ley de Orden Público

⁹ L'abat Escarré considerà l'Estat espanyol com «un estat que no obeeix els principis bàsics del cristianisme». Escarré demanava que el poble pogués triar el seu govern, garantir la llibertat de premsa, la fi del clima de guerra civil, i defensar la llengua catalana, no com «un deure, sinó ben bé una necessitat; quan es perd la llengua, la religió també tendeix a perdre's». CASAS Sonia. i CRUANYES, Josep. *Les maniobres per allunyar l'abat Escarré de Montserrat durant el franquisme*. Sàpiens. https://www.sapiens.cat/epoca-historica/historia-contemporania/guerra-civil-i-franquisme/abat-escarre_202689_102.html [consultat el 03.03.21]

¹⁰ GÓMEZ OLIVER, Miguel. *El Movimiento Estudiantil español durante el Franquismo (1965-1975)*. Revista Crítica de Ciencias Sociales, (81), 2008, pp.93-110. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2763947> [consultat el 03.03.21]

de 1959¹¹, entre d'altres, en la que es considerà contraris a l'ordre públic les aturades col·lectives, manifestacions i reunions, o qualsevol acte que afectés la pau pública.

III. Organització del règim i la “democràcia orgànica”.

Cal determinar que, el govern, des dels principis de la dictadura, havia estat format per falangistes, però que durant aquest període va acabar fent una transició cap als tecnòcrates del desenvolupament econòmic. Aquestes substitucions van respondre a un canvi de l'orientació política i econòmica del règim. Molts d'ells es trobaven vinculats a l'Opus Dei, els quals consideraven que només el creixement econòmic seria garant de l'estabilitat social que necessitava el règim per tal de sobreviure. Aquest canvi va respondre a la necessitat del règim de trobar una política econòmica capaç d'impulsar l'Estat, i alliberar-lo del fracàs de l'autarquia.

Sobre l'organització d'aquest govern, que com ja s'ha comprovat, era necessari mutar per tal de persistir en el temps, i conscients de la fama feixista que el règim arrossegava, va aparèixer el concepte de democràcia orgànica, considerant-se com una fórmula política moderna, plenament democràtica, però correctora dels perills de la democràcia inorgànica, és a dir, la vertadera.

Per tant, era una formulació d'organització on es buscava simular alguns garants de democràcia, però emmascarant un règim dictatorial amb cap intenció de desaparèixer o mutar. La intenció era fer un rentat de cara al règim, utilitzant un llenguatge i unes restriccions més suaus. La prova d'això és que van començar a referir-se al règim com a “*Estado de Derecho*”, i al conjunt de lleis orgàniques i dels *principios fundamentales del movimiento* com a constitucionals.¹²

¹¹ La mateixa llei, al seu article primer, establia que serien actes contraris a l'ordre públic “*todos aquellos que perturbasen el ejercicio de los derechos reconocidos en el Fuero de los Españoles y demás leyes fundamentales de la nación, o que atenten a la unidad espiritual, nacional, política y social de España*”. Ley 45/1959, de 30 de julio de Orden Público (1959). Boletín Oficial del Estado, 182, de 31 de julio de 1959, pàgines 10365 a 10370. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1959/182/A10365-10370.pdf>

¹² MARÍN. *¡Ha llegado España! La política del franquismo a Catalunya (1938-1977)*, cit. p. 91

L'aplicació del concepte de democràcia orgànica es materialitzà a la Ley de Principios Fundamentales del Movimiento Nacional¹³, que va reafirmar les bases del sistema polític franquista.

Aquesta democràcia al·ludia al sistema de representació que no acceptava el sufragi universal de les democràcies liberals i rebutjava el parlamentarisme i l'existència de partits polítics. En el seu lloc, es van establir nous àmbits de participació pels ciutadans en la presa de decisions públiques, que es corresponien amb les denominades “unitats naturals” de la societat: la família, el municipi i el sindicat. La mateixa Ley de Principios Fundamentales del Movimiento Nacional, al principi VI, preveu:

“La participación del pueblo en las tareas legislativas y en las demás funciones de interés general se llevará a cabo a través de la familia, el municipio, el sindicato y demás entidades con representación orgánica que a este fin reconozcan las leyes. Toda organización política de cualquier índole, al margen de este sistema representativo, será considerada ilegal.”

A més a més, els principis previstos en la legislació preveien la definició de la forma política de l'Estat en una Monarquia tradicional, catòlica, social i representativa. També determinava que el caràcter representatiu d'ordre polític seria el principi bàsic de les institucions públiques. Per tant, es pot observar la voluntat del règim de suavitzar els seus trets diferenciadors de dictadura per tal de presentar un govern més democràtic i amb la intenció de millorar les relacions internacionals, l'objectiu seria poder fer ús dels avantatges que l'esfera exterior li brindava, i millorar la seva economia, després que es frustrés el sistema autàrquic.

¹³ Ley de 17 de mayo de 1958 por la que se promulgan los principios del movimiento nacional (1958). *Boletín Oficial del Estado*, 119, de mayo de 1958, pàgines 4511-4512. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-B-1958-7949>

BLOC II. ANÀLISI DE LA INSTITUCIÓ DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

ANTECEDENTS HISTÒRICS DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

El paper dels tribunals especials es configura com una característica bàsica de la política judicial de la Dictadura de Franco. Aquestes jurisdiccions especials franquistes van complir, com diu Juan José del Àguila, una funció jurídic-institucional repressiva, de caràcter instrumental, constituint d'aquesta manera, un suport primordial per al manteniment dels interessos polítics del règim franquista que les aniria creant.

En la repressió exercida pel règim sempre van predominar les Jurisdiccions Especials, les Lleis Especials i els Jutges Instructors Especials, que amb el temps es modificarien successivament, tant en la seva denominació com en la forma o funcionament, però mantindrien sempre l'esperit de violència e intimidació contra un enemic polític. Tot i l'heterogeneïtat material de les múltiples jurisdiccions i tribunals especials que van ser creats durant la dictadura, tots tenien en comú una supeditació orgànica i funcional a diferents Ministeris i institucions polítiques.¹⁴ D'aquesta manera, la dependència orgànica es traduïa en la potestat discrecional de l'Executiu per nomenar als titulars integrants d'aquests òrgans judicials.

Juan José del Àguila Torres, identifica tres fases en l'estructura de repressió jurídica de la dictadura de Franco:

La primera fase es considerada com la més repressiva i violenta, des de la finalització de la guerra civil fins a la dècada dels cinquanta, on l'objectiu principal seria castigar als vençuts republicans i a l'oposició guerrillera. Conjuntament amb aquesta Jurisdicció de Guerra, emmarcada per *Consejos de Guerra* sumaríssims, trobaríem també les jurisdiccions especials de *Responsabilidades Polítiques* i de *Masonería y Comunismo*.

¹⁴ DEL ÀGUILA, Juan. José. *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, Planeta, 2019 p.54.

La segona fase es caracteritzaria per intentar oblidar la rígida estructura dels Consells de Guerra, juntament amb la creació irregular de jutjats d'instrucció especials, amb jutges ordinaris de carrera i designats "ad hoc" per la Sala de Govern del Tribunal Suprem, amb l'adopció de prèvies mesures legislatives repressives d'enduriment de la presó preventiva i del Codi Penal.

Per últim, una tercera fase d'aquesta repressió judicial estaria caracteritzada per la creació de la Jurisdicció Especial de Orden Público, que acabaria extingint-se una vegada ja va morir Franco, el gener de 1977.

I. Primera etapa. Jurisdicció de Guerra, contra la Maçoneria i el Comunisme i Responsabilitats Polítiques.

El 18 de juliol de 1936, Franco firmava l'edicte de guerra que declarava l'Estat de Guerra, i per tant, d'excepció, en tot el territori espanyol. Es va determinar també que es militaritzarien totes les forces armades, i que estarien subjectes al Codi de Justícia Militar, de 1890.¹⁵ Amb aquesta declaració, es determinava que les agressions a militars, com també els delictes de rebel·lió, sedició, resistència, o aquells comesos contra les persones, les propietats o vies i mitjans de comunicació i impremta, estarien sotmesos a jurisdicció de Guerra i sancionats pel procediment sumaríssim.

La utilització de la Jurisdicció de Guerra, dins de les diferents tècniques coercitives i mecanismes de Jurisdiccions Especials utilitzats, va ser massiva i generalitzada durant la guerra civil, amb milers de condemnes a mort i centenars de milers de processats-condemnat. El seu caràcter coercitiu i repressiu es mantindria durant dècades, sent aquest simultani amb les Jurisdiccions Especials de *Responsabilidades Políticas* i de la *Masonería y Comunismo*¹⁶.

¹⁵ Bando de 28 de julio de 1936 (de Estado de Guerra). (1936) *Boletín Oficial de la Junta de Defensa Nacional de España*, 3, 30 de julio de 1936. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1936/003/J00009-00010.pdf>

¹⁶ DEL ÁGUILA TORRES, Juan. José, "La represión política a través de la jurisdicción de guerra y sucesivas jurisdicciones especiales del Franquismo". *Hispania Nova. Revista de Historia Contemporánea*, Núm. 1 Extraordinario (2015), pp.3-23.

L'1 de març de 1940 es publicà la *Ley sobre represión de la Masonería y del Comunismo*.¹⁷ El preàmbul de la llei considerà indispensable determinar la qualificació jurídica i sancions que mereixien els que “*todavía secundan la Masonería y el Comunismo y demás sociedades secretas y organizaciones contrarias al orden social*”.

A més a més, es determinava que l'acció conjunta de la maçoneria i de les forces anarquitzants eren els culpables dels greus danys inferits a la grandesa i benestar de la pàtria.¹⁸ D'aquesta manera, l'article primer de la llei determinà que constituïa figura de delictes, castigat conforme a les disposicions de la llei, pertànyer a la maçoneria, al comunisme i altres societats clandestines. A més a més, s'inclouïa que “*a los efectos de esta Ley, se consideraban comunistas los inductores, dirigentes y activos colaboradores de la tarea o propaganda soviética, trotskistas, anarquistas o similares*”.

La maçoneria i el comunisme com a objectiu preferencial de la repressió franquista quedaria clarament demostrat, ja que, encara que van ser moviments dispars entre ells, van ser inclosos conjuntament en una llei, i fins i tot es va crear un tribunal especial per ser processats, amb l'objectiu que ambos fossin extirpats de l'arrel de la societat espanyola.

Carlos Jiménez Villarejo digué que seria la màxima expressió de l'arbitrarietat jurídica al servei de la repressió ideològica i política, ja que es crearien unes figures delictives tan indeterminades com pertànyer a la maçoneria, al comunisme i altres societats clandestines. Això s'oposà a tots els principis inspiradors d'un dret penal basat en el respecte a la persona humana, com als principis de tipicitat i legalitat.¹⁹

<https://e-revistas.uc3m.es/index.php/HISPNOV/article/view/2873/1579> [consultat el 12.02.21]

¹⁷ Ley de 1 de marzo de 1940 sobre Represión de la Masonería y el Comunismo (1940). *Boletín Oficial del Estado*, 62, de 1 de marzo de 1940, pàgines 1537 a 1539. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1940/062/A01537-01539.pdf>

¹⁸ “*Con ello, se pone un valladar más firme a los últimos estertores de las fuerzas secretas extranjeras en nuestra Patria y se inicia la condenación social de las organizaciones más perniciosas para la unidad, grandeza y libertad de España*”. Preàmbulo de la Llei de 1 de març de 1940, sobre repressió de la maçoneria i del comunisme.

¹⁹ JIMÉNEZ VILLAREJO, Carlos: «La destrucción del orden republicano (apuntes jurídicos)», *Hispania Nova. Revista de Historia Contemporánea*, n.º 7, 2007, p. 21 y ss.;

Les penes que dictà aquest Tribunal Especial eren de privació de llibertat i, en qualsevol cas, van comportar la separació de qualsevol càrrec dependent de l'Administració, gerències i consells d'administració i direcció d'empreses. Aquest tribunal va incoar 27.085 expedients personals, i va condemnar a diferents penes a 8.918 processats.²⁰

El tribunal va estar en funcionament fins que va ser suprimit per la llei 154/1963 de 2 de desembre, amb la creació del Tribunal de Orden Público, com a nova eina jurisdiccional per combatre una oposició social, política i sindical en vies de creixement.

Una altra jurisdicció que es creà amb un caràcter purament polític seria el Tribunal de Responsabilidades Políticas. L'objectiu d'aquest instrument repressiu es configurà, tal com estableix el preàmbul de la *Ley de 9 de febrero de 1939*²¹, de *Responsabilidades Políticas*, com aquell que tenia com a missió “*liquidar las culpas de este orden contraídas por quienes contribuyeron con actos u omisiones graves a forjar la subversión roja, a mantenerla viva durante más de dos años y a entorpecer el triunfo, providencial e históricamente ineludible, del Movimiento Nacional.*”²²

Eren tantes les causes de responsabilitat, que qualsevol espanyol major de catorze anys podia trobar-se “extrabiado” per algun fet tan simple com “*haber realizado cualesquiera otros actos encaminados a fomentar con eficacia la situación*

²⁰ MARCO, Jorge. “*Debemos condenar y condenamos...*”. *Justicia Militar y represión en España (1936-1948)*”, en AROSTEGUI: Julio (coord.): Franco: la represión como sistema (1936-1948), Barcelona, Flor de Viento, 2012.

²¹ Ley de 1 de marzo de 1940 sobre Represión de la Masonería y el Comunismo (1940). *Boletín Oficial del Estado*, 62, de 1 de marzo de 1940, pàgines 1537 a 1539.

²² A més a més, el preàmbul determinava “*(...) que traduzca en efectividades prácticas las responsabilidades civiles de las personas culpables y que, por último, permita que los españoles que en haz apretado han salvado nuestro país y nuestra civilización y aquéllos otros que borren sus yerros pasados mediante el cumplimiento de sanciones justas y la firme voluntad de no volver a extraviarse, puedan convivir dentro de una España grande y rindan a su servicio todos sus esfuerzos y todos sus sacrificios*”. Ley de 9 de febrero de 1939 de Responsabilidades Políticas (1939). *Boletín Oficial del Estado*, 44, de 13 de febrero de 1939, pàgines 824 a 847. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1939/044/A00824-00847.pdf>

anárquica en que se encontraba España, y que ha hecho indispensable el Movimiento Nacional (art. 4)”.²³

Amb la publicació d'aquesta llei es creà també el Tribunal Nacional de Responsabilidades Políticas (art. 19). Aquesta institució depenia de la Vicepresidència del *Gobierno*, i estava integrat per un President, dos Generals o assimilats de l'Exèrcit o Armada, dos Consellers Nacionals del partit únic i dos Magistrats de categoria no inferior a Magistat d'Audiència Territorial. Evidentment, tots aquests membres eren designats lliurement per l'executiu i la funció principal de l'òrgan era coordinar i decidir les competències suscidades entre tots els Tribunals que podien conèixer de *Responsabilidades Políticas*, previstos a l'article 18 de la norma.

Els Tribunales Regionales de Responsabilidades Políticas es creaven també en totes les capitals de província on hi hagués Audiència Territorial, amb l'objectiu d'ordenar als Jutges Instructors Provincials la formació d'expedients on els fets poguessin ser constitutius de responsabilitat política. En el moment en el qual el Tribunal Regional rebia una denúncia estimada de competència, donava detalls al Tribunal Nacional de Responsabilidades Políticas, que remetia la denúncia al Jutge Instructor Provincial, perquè procedís a instruir l'activitat de l'expedient (art. 44). Quan aquest acabava la instrucció, elevava l'expedient al Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas, que dictava la sentència.

La Jurisdicció Especial de Responsabilidades Políticas va ser extingida el juliol de 1945, com a conseqüència directa de la victòria dels aliats en la Segona Guerra Mundial i els inicis de la voluntat del règim franquista d'adaptar-se a la nova situació creada en Europa.

²³ ÁLVARO DUEÑAS, Manuel. Los militares en la represión política de la posguerra: La jurisdicción especial de responsabilidades políticas hasta la reforma de 1942. *Revista de Estudios Políticos (Nueva Época)*, Núm. 69. Julio-septiembre 1990, pp.141-163. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=27074> [consultat el 31.03.21.]

II. Segona etapa. Jutjat Especial d'Ordre Públic i Jutjat Nacional de Propaganda Il·legal.

Els antecedents més immediats al Tribunal de Orden Público van ser el Juzgado Especial de Orden Público i el Juzgado Nacional de Propaganda Ilegal, creats el febrer de 1956 i el maig de 1957. L'objectiu d'aquestes jurisdiccions van ser instruir sumaris per suposats delictes de reunió il·legal, publicació d'impresos clandestins i de propaganda il·legal contra la nova oposició política sorgida a mitjans dels anys cinquanta.

En febrer de 1956 i en maig de l'any 1957 es creaven el Jutjat Especial d'Ordre Públic i el Juzgado Especial Nacional de Propaganda Ilegal, constituïts tots dos de forma irregular per la Sala de Govern del Tribunal Suprem, a petició escrita de la màxima representació del Ministeri Fiscal en aquesta alta instància, prèvia proposta de la Direcció General de Seguretat del Ministeri de la Governació.²⁴

Aquests òrgans es van crear fent un clar abús de dret, ja que, encara que la Sala de Govern tenia potestats per nomenar i designar un jutge especial en determinades circumstàncies, tal com ho preveia l'article 304 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal²⁵, que en aquest cas no concorrien, va ometre també l'existència de l'art. 305 de la mateixa llei. Aquest precepte preveia que si es nomenaven jutges especials, aquests només podien realitzar la instrucció del procediment, i una vegada finalitzat, s'hauria de remetre aquest al tribunal que fos competent per conèixer de la causa.

Evidentment, designar a un Jutge especial perquè instrueixi una causa i crear un òrgan jurisdiccional ex novo per perseguir determinats delictes són coses molt

²⁴ DEL ÁGUILA TORRES, Juan José, “*El juzgado de Instrucción especial nacional de propaganda ilegal (mayo-1957-diciembre 1963): ¿Una medida coyuntural excepcional o un eslabón de las instituciones represivas de la oposición al franquismo?*”, Del siglo XXI al XXI. Tendencias y Debates (Alicante, 20-22 de septiembre de 2018). Asociación de Historia Contemporánea. Actas del XIV Congreso. Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2019. https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/96367/1/XIV-Congreso-Asociacion-Historia-Contemporanea_00-1906-1920.pdf [consultat el 30.03.21]

²⁵ Real Decreto de 14 de septiembre de 1882 por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal. (1882) “*Gaceta de Madrid*” núm. 260, de 17 de septiembre de 1882. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1882-6036>

diferents, mostrant-nos, una vegada més, que el règim no tenia cap tipus d'objecció en vulnerar preceptes legals quan així ho consideraven més oportú pel manteniment de l'equilibri de la dictadura.

D'aquesta manera, el funcionament del Juzgado Especial de Orden Público i posteriorment el Juzgado Especial Nacional de Propaganda Ilegal, per a la persecució de determinats delictes polítics d'associació, reunió, impressió i propaganda il·legal comesos per estudiants i universitaris, es configurava com una persecució d'una oposició nova i desconeguda pel règim, en contraposició amb la clàssica oposició política de comunistes i anarquistes, els quals encara tenien reservats la jurisdicció militar i de guerra.

Fins aquest moment, la repressió política a Espanya havia estat encomanada amb "exclusivitat" a la Jurisdicció Especial de Comunisme i Maçoneria i a la Jurisdicció militar de Guerra, aspecte que denotà la urgent necessitat del règim de fer front a un nou moviment antifranquista desconegut fins aleshores.

L'actuació del primer Juzgado Especial de Orden Público finalitzaria al juliol del mateix any, el 1956, segons les investigacions de Juan José del Águila²⁶. En canvi, el Juzgado Especial Nacional de Propaganda Ilegal continuaria vigent fins a la creació del Tribunal de Orden Público, al 1963. Així doncs, aquestes dades ens demostren que aquestes jurisdiccions constitueixen els antecedents més directes del TOP, i que amb la seva desaparició, li passaren el relleu a aquesta nova jurisdicció, atorgant-li també les funcions repressives de conductes polítiques.

²⁶ DEL ÁGUILA, Juan. José. *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 39

MOVIMENTS ANTIFRANQUISTES DEL 1962, I LA SEVA POSTERIOR REPRESSIÓ

En l'evolució de les jurisdiccions especials durant el franquisme és important destacar els successos de 1962, l'any anterior de l'aparició del Jutjat i del Tribunal del Orden Público. Durant aquest període, el règim es va veure obligat a declarar l'estat d'excepció en dues ocasions successives; la primera pel Decret-Llei 13/62²⁷ de 4 de maig, afectant els drets fonamentals dels residents de les províncies d'Astúries, Vizcaya i Guipúscoa; i la segona mitjançant el Decreto-Ley 17/62²⁸, acordat pels ministres el 8 de juny, suspentent l'exercici dels drets previstos a l'article 14 del Fuero de los Españoles, per tot el territori nacional, durant dos anys. L'objectiu principal va ser controlar les mobilitzacions sindicals i altres moviments d'oposició, que van aparèixer com una conseqüència inevitable del procés industrialitzador impulsat pel Plan de Estabilización iniciat el 1959. El desenvolupament econòmic que aquest comportà, com també la intenció del règim d'obrir-se al mercat exterior, va explicar el ressorgiment del moviment obrer espanyol durant els seixanta, que suposà la principal amenaça pel franquisme.

El règim, incapaç de comprendre el nou escenari sindical, continuà establint el control dels treballadors mitjançant el sindicat vertical. El règim considerava superada la lluita de classes, negant en conseqüència l'essència del model capitalista amb els seus interessos contraposats i la realitat del conflicte, així com prohibint la superació d'aquests mitjançant la negociació col·lectiva entre les parts, o la vaga. Això suposaria negar als treballadors de qualsevol autonomia de negociació, condemnant-los a un mercat laboral injust. Tot i això, la vaga s'imposà com una pràctica, al marge de la legalitat.

²⁷ Decreto-Ley 13/1962, de 4 de mayo, por el que se declara el Estado de Excepción en algunas zonas industriales. (1962) *Boletín Oficial del Estado*, 108, sec. I, de 5 de mayo de 1962, pàgines 5989 a 5989. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-1962-8687

²⁸ Decreto-Ley 17/1962, de 8 de junio, por el que se suspende, en todo el territorio nacional y por el plazo de dos años, el artículo 14 del Fuero de los españoles. (1962) *Boletín Oficial del Estado*, 138, sec. I, de 9 de junio de 1962, pàgines 7909 a 7909. https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?lang=es&id=BOE-A-1962-11066

Pel que correspon a Catalunya, més de cinquanta mil treballadors d'empreses metal·lúrgiques, tèxtils i mineres participaren també en les vagues. El nou moviment obrer es va caracteritzar per la formació de comissions obreres i la celebració d'assemblees d'empresa. La repressió afectà principalment als militants del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) i del Front Obrer de Catalunya (FOC, secció catalana del *Frente de Liberación Popular* -FLP).²⁹ Aquest marc de conflictivitat laboral aportaria més protagonisme a la *Brigada de Investigación Social o Político-Social* en la repressió d'aquelles mobilitzacions, com també en les posteriors persecucions dels opositors al règim. Aquest comandament suposaria el principal organisme policial del règim, dissenyat per ser un instrument de coacció institucionalitzada.

En el context presentat, sectors més aperturistes del règim van plantejar la conveniència de reduir les competències i funcions de les quals gaudia la jurisdicció militar, àmbits que es consideraven poc adequats per les exigències formals que suposava un Estat de dret³⁰, aparença que el franquisme estava entestat a mostrar.

De l'anàlisi dels fets s'arriba fàcilment a la motivació de la creació de la jurisdicció especial del Tribunal de Orden Público, només un any després, on aquest instrument de persecució de les idees polítiques, en una societat en auges de la desobediència, castigaria aquelles conductes que podien arribar a atemptar a l'ordre públic del règim mitjançant una estructura aparentment democràtica i allunyada de la jurisdicció militar.

²⁹ GAGO VAQUERO, Francisco. Evolución de la conflictividad laboral colectiva en el Franquismo y la Transición según los datos del Ministerio de Trabajo. *Tiempo y Sociedad*, 17, 2014, pp. 53-153. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6357129> [consultat el 14.03.21]

³⁰ DEL ÁGUILA, Juan. José. *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 42

EL CRIM D'ESTAT CONTRA JULIÁN GRIMAU I LA CREACIÓ DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

*“He conocido el crimen una mañana,
Color tiene mi pena de sangre humana.
Sólo nubes y plomo lo presenciaron.
Julián Grimau, hermano,
Te asesinaron, te asesinaron”.*

(Chicho Sánchez Ferlosio)

El 20 d'abril de 1963 la dictadura franquista executà al dirigent comunista Julián Grimau Garcia, detingut a Madrid durant el novembre del mes anterior. El 3 de maig del mateix any, amb una diferència de només tretze dies, s'anunciava oficialment la remissió a les Corts franquistes del projecte de llei de creació del Tribunal de Orden Públic. La denominació de “crim d'estat” contra Julián Grimau es afirmada per Juan José del Águila en el seu estudi sobre el Tribunal de Orden Públic, al determinar que, tot i que l'anunci oficial de la remissió a les Corts sobre la creació d'aquesta jurisdicció oficial es formalitzava al maig del 1963, aquest projecte de llei ja havia estat aprovat *de facto* un mes abans, pel que es conclou que aquest procediment va ser paralitzat deliberadament, amb la finalitat de que es pogués celebrar el consell de guerra contra Grimau i la seva execució posterior. D'aquesta manera, aquesta intencionalitat, segons l'autor, ja constitueix per si mateixa com un clar supòsit de crim d'Estat.³¹

El procediment instat contra Grimau, la Causa 1601/62, presentada i processada davant del Jutjat Especial Militar d'Activitats Subversives del coronel Enrique Eymar es convertí en un esdeveniment polític molt significatiu. De gran ressò internacional, va ser un succés que marcà l'Espanya franquista del moment, tant per la rellevància del detingut, com també per les greus irregularitats i les violacions continuades de drets humans comeses contra ell. Durant la farsa judicial que va ser

³¹DEL ÁGUILA, Juan. José. *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 45

el seu judici, la pretensió del jutge militar especial de donar-li una aparença de legalitat comportaria que, mentre es respectaven escrupolosament les actuacions processals més intranscendents, es cometien flagrants infraccions processals de fons sense el menor pudor³². El jutge instructor especial, després d'examinar els escassos i insuficients antecedents de Grimau que en cap cas serien suficients per condemnar-lo, trobaria, de manera sorprenent, una comprometedora certificació per part de l'advocat fiscal de la Audiència Territorial de Madrid i fiscal secretari de la Causa General³³, en la que s'afirmava l'existència d'unes declaracions en les que s'incriminava a Grimau per la seva presumpta participació en una "Checa" del Partit Comunista a Barcelona, on s'havia interrogat i torturat a 45 persones.

En l'escrit d'acusació del fiscal jurídic militar, determinava que Grimau havia de ser acusat per dos delictes de rebel·lió militar, un d'ells realitzat en grau d'adhesió, previst a l'art. 2 del *Código de Justicia Militar de 1890*, concurrent, a més a més, l'agreujant de "*trascendencia de los hechos*", així com "*la perversidad del delincuente*". El segon delicte es trobava referit a l'activitat política desenvolupada per Grimau, activitat tipificada al Decret de 21 de setembre de 1960.

L'anàlisi que realitza Juan José del Águila en el seu estudi determina que l'empara legal que realitza el fiscal en el Codi Militar es sorprenent, ja que la Ley de 17 de julio de 1945 derogava expressament el Código Militar de 1890, però el fiscal va preferir acollir-se a una disposició derogada per tal d'acusar amb més fonament a Grimau. La justificació seria en considerar que el "*delito de rebelión continuada*" de l'acusat havia començat a produir-se en els temps de la guerra civil fins la data de la detenció de l'acusat. El delicte de rebel·lió continuada que li costaria la vida a Grimau, seria ser comunista.

³² .” DEL ÁGUILA, *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 90.

³³ “Se trataba de una memoria, cuya finalidad informativa consistía en hallar y recopilar pruebas de posibles hechos y conductas delictivas cometidas en el periodo de la “dominación roja” en la guerra civil, constituyendo una evidencia más de la implicación del ministerio fiscal en la represión política de los enemigos cencidos en la contienda.” DEL ÁGUILA, *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 51.

En aquest sentit, una irregularitat evident durant el transcurs del *Consejo de Guerra* seria la composició del tribunal encarregat de jutjar a Grimau. El ponent, el comandant Manuel Fernández Martín, era l'únic militar que havia de pertànyer al *Cuerpo Jurídico del Ejército*, a més a més del fiscal, ja que la única missió d'aquesta era assessorar legalment al president i al Consell de Guerra. Tot i aquest requisit, el comandant Fernández Martín no era llicenciat en Dret, sinó que havia assistit únicament durant un any a la facultat, on només havia aprovat una assignatura.³⁴ Posteriorment, el designarien com a procurador encarregat de dirigir la comissió especial per elaborar el projecte de llei que crearia el Jutjat i Tribunal de Orden Público, aquell mateix any.

Durant tota la celebració del consell de guerra, a Grimau se li va qüestionar gairebé en exclusiva sobre les seves actuacions durant la guerra civil. Grimau, acabaria la seva intervenció, tal com explica Juan José del Águila, reafirmant-se en la seva ideologia i filiació comunista, “*por tener la evidencia, que en tal ideología está la redención de los obreros, cosa en la que hoy sigo creyendo, afirmándome cada vez más en ello, y que por tal he luchado, lucho, y lucharé hasta el final de mis días*”.

35

Finalment, el 18 d'abril de 1963, es condemnava a Julián Grimau: “*FALLAMOS, que debemos condenar y condenamos al procesado, JULIÁN GRIMAU GARCÍA, como autor del calificado delito de rebelión militar, con circunstancias modificativas genéricas de agravación, a la pena de muerte.*” L'acarnissament que va suposar l'execució de Grimau mostraria com el règim buscà una venjança per ajustar comptes amb la creixent oposició política, en què per primera vegada des de la postguerra, comportava una vertadera amenaça.

³⁴ NOVAIS, José Antonio. ¿Quién mató a Julián Grimau? *El País Semanal*, 7 de novembre de 1976. 13. <http://recursos.march.es/linz/19423.pdf> [consultat el 17.03.21]

³⁵ DEL ÁGUILA, *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 148

CREACIÓ DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO I FUNCIONAMENT D'UNA INSTITUCIÓ DE REPRESSIÓ POLÍTICA

EXPOSICIÓ DE MOTIUS: RAÓ DE SER DEL TRIBUNAL

La Ley 154/1963 de 2 de diciembre, sobre creación del Juzgado y Tribunales del Orden Público³⁶, estipulava com a objectiu principal, en la seva exposició de motius, que *la presente Ley organiza dentro de la jurisdicción ordinaria un Tribunal y Juzgado, a los que confiere competencia privativa para conocer de los delitos cometidos en todo el territorio nacional, singularizados por la tendencia en mayor o menor gravedad a subvertir los principios básicos del Estado, perturbar el orden público o sembrar la zozobra en la conciencia nacional.*

Amb aquesta exposició de motius tan acurada, naixia una institució que pretenia millorar l'opinió pública internacional i atorgar legitimitat a les institucions franquistes, restant l'actuació de tribunals militars i consells franquistes. No hi ha cap dubte que es tractà d'una jurisdicció especial, a més a més, també és evident que era d'una justícia polititzada, ja que els delictes atribuïts per competència al Tribunal d'Ordre Públic eren clarament polítics.

Encara que la dictadura de Franco sempre va negar la qualificació política de tots els seus tribunals, la majoria de conductes que es castigaven per mitjà de resolucions emeses per aquest Tribunal, avui en dia estan reconegudes en la nostra Constitució com drets i llibertats fonamentals. Com estipula Juan José del Águila, si aquesta Jurisdicció d'Ordre Públic va ser política, és perquè va complir amb funcions legitimadores del sistema, ja que s'encarregava d'aplicar el *ius puniendi* de l'Estat als que s'oposaven al règim polític vigent.³⁷

Per últim, l'ús del concepte de "Orden Público", com apunta Juan José del Águila, és una de les expressions claus del règim³⁸. D'aquesta manera, apareix relacionat

³⁶ Ley 154/1963, de 2 de diciembre, sobre creación del Juzgado y Tribunales de Orden Público. (1963) *Boletín Oficial del Estado*, 291, de 5 de diciembre de 1963, pàgines 16985 a 16987. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1963-22622>

³⁷ DEL ÁGUILA, Juan José. *El TOP. La Represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 60

³⁸ DEL ÁGUILA, Juan. José. *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 61

constantment, durant el transcurs de tota la dictadura, com una espècie de legitimitació per efectuar l'aixecament militar i per exercir una dura repressió contra aquells que s'atreveixin a alterar el fràgil equilibri de la dictadura, sota el paraigües, una vegada més, de la salvaguarda de l'ordre públic.

COMPETÈNCIA DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

El Tribunal de Orden Público, a la Ley de 2 de diciembre de 1963, article 3, se li atorgaven les següents competències d'àmbit nacional:

- a) Aquells que anaven contra el Cap d'Estat, les Corts, el Consell de Ministres i forma de Govern; amb ocasió de l'exercici dels drets de les persones reconeguts per les lleis; la rebel·lió i la sedició; els desordres públics; la propaganda il·legal; les detencions il·legals sempre que obeïssin a un mòbil polític o social; la sostracció de menors; la violació de domicili; les amenaces i coaccions; el descobriment i revelació de secrets.
- b) Aquells delictes en els quals s'inhibís la jurisdicció militar i estiguessin compresos en la llei de creació del TOP.
- c) Aquells delictes connexos i faltes incidentals dels delictes mencionats.
- d) Per últim, la llei creadora del TOP també preveia que aquesta magistratura es convertís automàticament en un tribunal d'urgència en cas que es declarés un estat d'excepció.³⁹

COMPOSICIÓ I SEU DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

El Tribunal de Orden Público estava format per un President i dos magistrats, tal com estipulava l'article 4 de la norma. *“El Presidente será nombrado entre Magistrados de término, con arreglo a lo dispuesto para los Presidentes de las Audiencias. Los Magistrados se nombrarán del mismo modo por Decreto, previo informe del Consejo Judicial y a propuesta del Ministro de Justicia, entre los de*

³⁹ Art. 43 de la Ley 154/1963, de 2 de diciembre, sobre creación del Juzgado y Tribunales de Orden Público. (1963) *Boletín Oficial del Estado*, 291, de 5 de diciembre de 1963, pàgines 16985 a 16987.

categoría de ascenso o término que no hayan sido objeto de corrección disciplinaria ni tengan nota desfavorable en su expediente personal.”

L'article 3 de la norma establí la seu del jutjat i tribunal a Madrid, concretament al palau de les Salesas, compartint seu amb el Tribunal Suprem, la Fiscalia General, Audiència Provincial i el Jutjat de la Fiscalia General. Evidentment, la decisió de centralitzar aquesta institució en un entorn clarament judicial ens mostra la intenció del règim de “civilitzar” la repressió política.

ACTUACIONS PREPARATÒRIES: ATESTATS POLICIALS I ACTIVITAT INSTRUCTORA.

Per entendre en major mesura la repressió política que va suposar l'activitat del Tribunal de Orden Público, cal fer referència a les actuacions preparatòries de la Brigada Político-Social, que operaven com a policia judicial a través d'atestats policials, i de l'activitat instructora que realitzava el jutjat de Orden Público, mitjançant la instrucció de sumari.

Com ja s'ha exposat en apartats anteriors, la Brigada d'Investigació Social es configurava com un aparell repressiu del règim, encarregat de perseguir i reprimir qualsevol oposició al franquisme. Així doncs, es configurava com una policia política de caràcter estatal, regulada a la Ley de 8 de marzo de 1941⁴⁰.

Les funcions i competències d'aquest organisme també es preveien a la Ley de Enjuiciamiento Criminal, i principalment tenien per objectiu realitzar l'inicial atestat organitzat per la comissió de delictes públics.⁴¹ D'aquesta manera, per als

⁴⁰ Decreto de 31 de diciembre de 1941 por el que se dispone la ejecución de la Ley reorganizadora de la Policía, de 8 de marzo de 1941. (1941) *Boletín Oficial del Estado*, 65, de 6 de marzo de 1942, pàgines 1627 a 1632. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1942-2152>

⁴¹ Artículos 282 a 298 del Real Decreto de 14 de septiembre de 1882 por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal. (1882) *Boletín Oficial del Estado*, 260, de 17 de setiembre de 1882. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1882-6036>

membres que formessin part de la Brigada Político-Social, qualsevol conducta que consideressin que podia atemptar contra l'ordre públic convertia al ciutadà en un sospitós potencial. A més a més, comptaven amb la potestat per detenir al subjecte preventivament i iniciar investigacions contra ell, que moltes vegades, acabarien constituint la base sobre la que s'elaborava, a la pràctica, la totalitat dels sumaris, a partir dels quals s'avaluava l'acusació del fiscal i es dictava condemna per part del Jutjat de Orden Público.

La majoria d'activitats dutes a termes per la Brigada Político-Social estaven escassament controlades jurisdiccionalment. Pel contrari, l'únic control al qual estava sotmès l'òrgan es trobava sota la tutela de la jurisdicció militar, on la classificació "d'actes polítics" era suficient per brindar immunitat a les actuacions policials que realitzessin.⁴² Així doncs, no resulta sorprenent afirmar que la majoria d'accions comeses per aquest organisme es van fer al marge de la legalitat i del respecte dels drets fonamentals dels detinguts o investigats.

Pel que fa a l'activitat instructora que realitzaven els jutges de Orden Público, aquests, després de rebre els atestats policials de la Brigada d'Investigació Político-Social, que moltes vegades ja incloïa la declaració del detingut, antecedents policials i un informe sobre la seva conducta pública, prenen la primera declaració i determinaven la presó provisional o la llibertat del detingut.

Moltes vegades, les declaracions dels jutges instructors es limitaven a ratificar els fets narrats als atestats, per la qual cosa no incloïen noves preguntes ni es realitzaven diligències de comprovació. Tampoc es tenien en compte en quines circumstàncies s'havien trobat els detinguts a l'hora d'emetre les declaracions, i per això aquestes omissions afectaven negativament a la posterior defensa dels processats.

Per la instrucció dels sumaris pels delictes que havia de conèixer el Tribunal de Orden Público, l'article 5 de la norma creadora d'aquest òrgan jurisdiccional creava

⁴² DEL ÁGUILA, *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, cit., p. 189

també un Jutjat amb igual jurisdicció territorial i amb seu a Madrid, anomenat Juzgado de Orden Público i format per Jutges d'Instrucció.

DIFERENTS PROCEDIMENTS: D'URGÈNCIA, PRESÓ PROVISIONAL I REBEL·LIA.

El procediment d'urgència és configura com un dels objectius principals previstos a l'exposició de motius de la llei creadora del tribunal. Aquesta determina que *“la instauración de esos órganos judiciales, con las debidas garantías en su estructura y actuación, supondrá (...) la seguridad de una pronta y justa resolución de las causas en que intervengan, por la atención exclusiva que a ellos han de prestar dichos Tribunal y Juzgado.”*

D'aquesta manera, per tal d'alleugerir l'administració de justícia, a l'article 9 de la norma es va disposar que tant el Jutjat com el Tribunal de Orden Público haurien d'acomodar l'exercici de les seves pràctiques al denominat procediment d'urgència, regulat en aquell moment per la Llei d'Enjudiciament Criminal. Amb aquesta mesura, el règim buscava l'efectivitat d'una sentència ràpida. A la pràctica, el JOP no va aconseguir millorar la tramitació de les causes instruïdes en tot Espanya, segons l'estudi de Juan José del Águila, sinó que el nombre de procediments oberts era tan elevat que el govern es va veure obligat a crear un nou jutjat al 1972, com també ampliar la plantilla de magistrats, fiscals, secretaris, jutges i personal judicial.

Sobre la presó provisional, aquesta es converteix en una regla comuna. Tot i el principi general de dret que tot inculpat es presumeix innocent, en el camp del Tribunal de Orden Público s'inverteixen els conceptes i es fa responsable als processats de l'alteració pública que es pugui produir. Aquesta espècie de “responsabilitat objectiva a priori” és raó suficient per mantenir la presó provisional.⁴³

⁴³ PECES-BARBA MARTÍNEZ, Gregorio, *“Reflexiones sobre el Tribunal de Orden Público y los delitos políticos”*, Cuadernos para el diálogo, núm. 17, 1969, pág. 31. <https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/9642> [consultat el 20.03.21]

D'aquesta manera, la presó provisional estava motivada per dues condicions: *En todas las causas por los delitos que esta Ley atribuye al Juzgado y Tribunal de Orden Público, y mientras la situación alterada por aquéllos no haya sido completamente normalizada, se decretará la prisión incondicional, sin que en ningún caso pueda exceder ésta de la duración de la pena señalada al delito que la motive.*

Per una banda, “la normalització de la situació” era un terme tan ambigu i analògic que feria greument els drets del reu, ja que la durada de la presó preventiva es trobava subjecte a interpretació de la frase del text legal. Per l'altra banda, aquesta mateixa durada també depenia d'un esdeveniment futur i incert, la condemna a una persona per raó d'un delictes a una determinada pena.

El procediment de rebel·lia es preveia també a l'article 8 de la norma, estipulant a la lletra b) que quan el processat no es presentés en el termini fixat en les requisitòries i tampoc acredités, a judici del jutge del Tribunal de Orden Público, una raó que justifiqués la seva absència per algun motiu d'absoluta impossibilitat de comparèixer, el procediment continuarà essent el processat declarat rebel, fins a la finalització d'aquest mitjançant sentència. Aquest procediment comportava una novetat per la tradició judicial vigent, ja que el Fuero de los Españoles considerava que “*Nadie podrá ser condenado sino en virtud de ley anterior al delito, mediante sentencia del tribunal competente y previa audiencia y defensa del interesado*”.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Trobem altres particularitats de la llei a l'apartat de *Disposiciones Transitorias*. En l'article primer d'aquest apartat, s'estipula un caràcter retroactiu a les infraccions comeses amb anterioritat a la data de la seva entrada en vigor, quan aquestes siguin més favorables al processat i sempre que en els procediments no hagués recaigut sentència ferma. Ara bé, en cap apartat s'assenyala quines són les condicions favorables, cosa que potencia l'arbitrarietat del President o Magistrats del Tribunal

per decidir si les infraccions comeses formaven part o no de les competències d'aquest tribunal.⁴⁴

En aquest apartat, concretament a l'article 3 de les disposicions transitòries, també es permetien els recursos de revisió en els casos referits: «*los artículos novecientos cincuenta y cuatro de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y novecientos cincuenta y cuatro del Código de Justicia Militar, y las cuestiones incidentales que pudieran instarse con arreglo a la Ley*». El problema radicava en que aquests recursos eren tramitats i dictats per la jurisdicció que ja havia dictat sentència ferma amb subjecció a les seves normes processals, constituint, d'aquesta manera, una vulneració clara del dret a la tutela judicial efectiva dels processats.

SENTÈNCIES

Juan José del Águila, a la seva tesi sobre el Tribunal de Orden Público i gràcies al *Libro de Sentencias*, on es registrava el text íntegre de les sentències firmades pels magistrats que integraven el tribunal, va poder constatar que durant els tretze anys de funcionament del TOP (del 1964 al 1976), aquesta institució dictà 3.890 sentències. El número de les sentències condemnatòries, segons l'anàlisi efectuat citat⁴⁵, va ser molt superior al nombre de sentències absolutòries.

Pel que fa als percentatges, una mitjana del 74% de les sentències emeses durant la vigència de l'òrgan jurisdiccional van estipular condemna al processat. Sens dubte es tracta d'una manifestació evident de la repressió exercida pel règim a través de les seves jurisdiccions especials, amb la intenció de castigar, d'aquesta manera, qualsevol classe d'oposició que pogués afectar a la dictadura.

⁴⁴ GALLEGÓ LÓPEZ, Manuel. *La creación de la Audiencia Nacional desde el Tribunal de Orden Público*. Revista de Derecho UNED, Núm. 17, 2015.

<http://revistas.uned.es/index.php/RDUNED/article/view/16273> [consultat el 12.04.21]

⁴⁵ Vid. Quadre 13. DEL ÁGUILA. *El TOP. La represión de la libertad (1963-1977)*, cit., pág.232.

SUPRESSIÓ DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

El Real Decreto-Ley 2/1977, de 4 de gener,⁴⁶ va suprimir de manera definitiva el Tribunal de Orden Público. Juan José del Águila digué: *“Como otras muchas Instituciones, las jurídicas se asemejan a las personas físicas porque nacen, viven y mueren (...) Como no podía ser de otra forma, el Tribunal y la Jurisdicción de Orden público no escapó al destino que le tenían señalado los hombres”*. Amb la mort de Francisco Franco, el 20 de novembre del 1975, el règim es va veure trastocat per una gran incertesa sobre que li depararia el futur.

El Real Decreto-Ley, signat ja per Adolfo Suárez i Juan Carlos I, posava de manifest mitjançant una brevíssima exposició de motius, les raons formals de la supressió del tribunal. Per una part, consideraven que aquesta institució era incompatible amb la recent reforma del Codi Penal, i per l'altra part, s'estipulava que, tant canvi profund experimentat des de la instauració d'aquests òrgans i la necessitat que l'enjudiciament dels fets fos competència dels jutjats i tribunals comuns de l'ordre judicial penal, havien motivat la supressió. Ara bé, darrere d'aquesta exposició aparentment formal, s'amagava la convicció clara del fet que el funcionament d'aquesta institució era incompatible amb la consecució d'un veritable Estat de Dret, ja que les conductes que aquest tribunal considerava punibles no podien considerar-se delictives en un Estat que buscava la democràcia.

En resum, aquest reconeixement implícit de què els fets fins aleshores competents de la jurisdicció de Orden Público havien de retornar als jutjats i tribunals comuns de l'ordre judicial penal va ser la manifestació més evident de què el poder polític, encara que vinculat a l'anterior règim per múltiples llaços e interessos, considerava innecessària l'existència de les jurisdiccions especials per l'enjudiciament de conductes que devien formar part de l'exercici conjunt dels drets fonamentals.

⁴⁶ Real Decreto-ley 2/1977, de 4 de enero, por el que se suprimen el Tribunal y Juzgados de Orden Público y se crean en Madrid dos nuevos Juzgados de Instrucción. (1977) *Boletín Oficial del Estado*, 4, sec. I, de 5 de enero de 1977, páginas 174 a 175. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-167>

BLOC III. RESTRICCIÓ DELS DRETS I LLIBERTATS A MANRESANS. SENTÈNCIES DEL TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

FRANQUISME I MANRESA

La fi de l'etapa autàrquica i l'inici d'una política econòmica liberal, amb l'entrada de capital estranger, va impulsar fortament la productivitat de les fàbriques i la necessitat d'incrementar la mà d'obra no qualificada.⁴⁷ Encara que Manresa ja era coneguda per la seva forta tradició industrial, durant el transcurs del segle XX es va potenciar aquest perfil, aspecte clau que va contribuir en gran manera al creixement econòmic de la ciutat, com la seva conseqüent expansió urbanística.

L'impacte de la immigració vinguda d'altres indrets d'Espanya, a causa de la forta presència de fàbriques, va fomentar l'aparició de barris com el Xup o la Mion, amb la concentració d'immigració i la problemàtica de l'habitatge a l'ordre del dia, a la vegada que es visualitzava la sindicació i les lluites obreres a les indústries de la ciutat. Van ser, sobretot, el PSUC i les associacions obreres, entre altres moviments polítics, socials i eclesiàstics, les que van ajudar a teixir socialment la nova immigració amb la societat manresana d'acollida a les dècades de 1960 i 1970.⁴⁸

Sobre la presència del franquisme a Manresa, el règim s'ocupà de sembrar el terror d'una forma indiscriminada, perseguint qualsevol forma d'oposició política i social, i emprant una repressió institucionalitzada, com a tota Catalunya i Espanya. Tot i això, la dictadura, al llarg dels seixanta i setanta, fou combatuda des de diferents àmbits, ja fossin polítics, sindicals, culturals o educatius. També va haver-hi un sector d'oposició destacat, format per les associacions de veïns, que denunciaven l'estat de precarietat en què es trobaven els barris de la ciutat. Tot i que no ens hem d'imaginar grans mobilitzacions, si trobem evidències de mobilització col·lectiva. Durant la dècada de 1960, per exemple, vam trobar les primeres expressions contestatàries de caire marcadament polític. Per exemple, la celebració de l'1 de

⁴⁷ COMAS i CLOSAS, Francesc. *Manresa, una historia per conèixer*. Manresa, Ed. Zenobita, 2005.

⁴⁸ Vegeu Annex: Entrevista sobre el Franquisme a Manresa, Oriol Luján.

maig del 1968 al bosc de les Marcetes, o una escampada de papers pels carrers de la ciutat amb motiu de l'11 de setembre de 1969, cridant a la mobilització ciutadana. També trobem la manifestació del desembre de 1970 en protesta del procés de Burgos⁴⁹, que es pot considerar com la primera manifestació pública i unitària de l'oposició antifranquista local.⁵⁰

Un gran exemple de mobilització fou l'Assemblea del Bages, plataforma bagenca i delegació pionera a Catalunya en la lluita per l'assoliment de les llibertats durant el final del franquisme i la Transició⁵¹. Es tractà del primer nucli local i comarcal que va funcionar i el de més trajectòria. L'Assemblea del Bages estava integrada dins de l'Assemblea de Catalunya (1971), encara que es va crear abans que la catalana,⁵² tractant-se aquesta de l'òrgan opositor a la dictadura que organitzà i liderà les principals mobilitzacions populars de l'època en diferents punts del país, que serien dissoltes violentament per la policia del règim.

La primera reunió de l'Assemblea del Bages tingué lloc el març del 1971, quan una setantena de persones es van reunir a l'església de Santa Maria de Camps (Fonollosa). Van acudir membres del PSUC, CPP, CCOO, UDC, Partit Carlista, sectors dels moviments catòlics i representants de la societat civil. També es trobà Joan Colomines, del Front de Catalunya i representant de l'Assemblea de Catalunya. Encara que no comportà una incidència transcendental en la societat manresana abans de 1976, va facilitar una estructura i organització per part de les

⁴⁹ Un fiscal militar, corresponent al judici d'un tribunal militar a Burgos, demanava la mort de sis militants d'ETA per l'assassinat d'un cap de la Brigada Político-Social. Es tractà d'un procés important en la lluita antifranquista, mobilitzant a escala estatal i internacional a tots els sectors d'oposició contra el règim.. - REDONDO, Javier., *Burgos 1970: el proceso que agitó el antifranquismo*.2018.ELMUNDO.<https://www.elmundo.es/opinion/2018/03/24/5ab557c9e2704e27028b45bd.html> [consultat el 13.04.21]

⁵⁰ Vegeu Annex: Entrevista sobre la repressió franquista a Manresa, Oriol Luján.

⁵¹ LUJÁN, Oriol. *El pacte per la llibertat: L'Assemblea del Bages (1971-1979)*, Barcelona, Zenobita, 2011.

⁵² “L'Assemblea del Bages es va crear abans que l'Assemblea de Catalunya, en la qual es va integrar, com les germanes d'altres comarques. La catalana es va constituir el 7 de novembre de 1971 a l'església de Sant Agustí, al barri del Raval de Barcelona. La bagenca ho feu vuit mesos abans”. DOMÈNECH, Xavier. *Units contra el franquisme*. Revista Regio 7, Dissabte, 24 de abril del 2021, pp.2-3.

forces de tradició democràtica que es materialitzà durant la Transició, ja que d'una banda l'experiència d'aquells últims anys de dictadura va facilitar l'organització posterior, i de l'altra, aquests lluitadors antifranquistes van ser reconeguts com a interlocutors vàlids des de l'Ajuntament franquista en la transició local a la ciutat.

Per tal d'acabar de constituir el marc històric del segon franquisme a Manresa, val la pena destacar les grans detencions del 1975, successos que van transcendir aquells sectors més polititzats i implicats en la lluita antifranquista local. Com a mínim 25 militants antifranquistes de Manresa i Berga, vinculats a les Plataformes Anticapitalistes, el PSUC i les CCOO principalment, van ser detinguts en només una setmana (del 9 al 16 d'octubre de 1975), mostrant, una vegada més, la intenció del règim d'articular d'operació repressiva, la darrera, contra la Catalunya Central, que va acabar amb el desmantellament d'una bona part del Comitè local del PSUC i amb la caiguda del seu aparell de propaganda.⁵³ A més a més, les diligències policials es van dur a terme infringint els drets fonamentals dels detinguts, al més pur estil de la Policia del règim, atemptant contra la seva integritat física, amb empresonaments llargs contra alguns detinguts i sense comptar amb les salvaguardes de protecció del dret a una tutela judicial efectiva.

Les detencions despertaren una solidaritat amb les persones detingudes, algunes dels quals torturades, amb tot tipus de mostres de suport: des de portar mantes i menjar a la presó, a rebre les que sortien del jutjat, a suport de les pròpies empreses preocupant-se per l'estat dels arrestats o d'alguns capellans de la ciutat que fins i tot llegien homilies en suport. Fins el punt que es van reunir unes 300 persones en protesta pels fets a l'església de Casa Caritat.⁵⁴ Tot i les detencions i mesures preventives aplicades contra els detinguts, els processaments mai es dugueren a terme, ja que el Decret 2940/1975, de 25 de novembre⁵⁵, signat pel rei Joan Carles

⁵³ ALOY, Joaquim, BASIANA, Jordi, GASOL, Pere. i LUJÁN, Oriol. *Les últimes detencions del franquisme a Manresa (octubre-desembre 1975)*. Memoria.cat. Disponible: <http://www1.memoria.cat/detencions1975/>. [consultat 12.04.21].

⁵⁴ Vegeu: Annex. Entrevista sobre la repressió franquista a Manresa a Oriol Luján.

⁵⁵ Decreto 2940/1975, de 25 de noviembre, por el que se concede indulto general con motivo de la proclamación de Su Majestad don Juan Carlos de Borbón como Rey de España. (1975) *Boletín*

I, declarà l'indult general (llevat de delictes de terrorisme i alguns delictes monetaris), amb l'objectiu, d'entre d'altres expressats a l'exposició de motius, de *“exaltar la Justícia y constituir asimismo un homenaje a la memoria de la egregia figura del Generalísimo Franco (q. e. G. e), artífice del progresivo desarrollo en la Paz de que ha disfrutado España en las últimas cuatro décadas, durante las cuales otorgó once indultos generales e innumerables indultos particulares (...).”* Encara que pugui ser considerat irònic motivar l'indult contra els presos polítics en el marc d'una dictadura, en l'exaltació del desenvolupament de la pau exercida pel mateix dictador, això va permetre als detinguts tornar a casa, tot i que la majoria d'ells havien passat gairebé dos mesos de reclusió i d'allunyament de la família.

Amb tot això, cal entendre el franquisme a Manresa com una representació a escala local de la soferta per Catalunya. Encara que la història de la dictadura a Catalunya fou una història comuna amb la resta d'Espanya, és evident que va existir una política “catalana” per part del règim pel que fa a la llengua i la cultura: una política eminentment repressiva. Aquest aspecte, conjuntament amb l'obertura a Europa durant el segon franquisme, feu que les generacions més joves perdessin qualsevol afeció pel règim i aspiressin a una normalitat europea, conjuntament amb l'antipatia generada per la persecució sistemàtica de les manifestacions de la identitat catalana.

Per aquest motiu a les aspiracions de democràcia i llibertat, se'ls hi afegí l'anhel de viure normalment en català i de veure Catalunya reconeguda com una realitat amb personalitat pròpia. Aquest desig s'articulà com a una oposició a través de la vida associativa tolerada i de les organitzacions polítiques i sindicals clandestines, i van anar guanyant terreny social. A principis dels anys setanta aquesta realitat emergent va arribar a un grau de maduresa que permeté crear-se organismes unitaris, com l'Assemblea del Bages⁵⁶, i també manifestacions d'oposició col·lectives, com les ja esmentades a Manresa i al Bages.

Oficial del Estado, 284, de 26 de noviembre de 1975, pàgines 24666 a 24666. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1975-24188>

⁵⁶ DOMÈNECH, Xavier. *Units contra el franquisme*. Revista Regio 7, Dissabte, 24 de abril del 2021, pp.2-3.

ANÀLISI DE LES SENTÈNCIES DEL TOP A MANRESANS

Aquest bloc té per objectiu realitzar un estudi sobre les sentències emeses pel Tribunal de Orden Público contra veïns i nascuts a Manresa. Al realitzar un estudi d'aquestes resolucions des d'una perspectiva local, cal determinar que des del 1966 fins al 1976, el TOP va processar i dictar sentència en onze ocasions contra veïns de Manresa o nascuts en aquesta ciutat. Prèviament a l'estudi minucios d'aquesta matèria, vull deixar constància de què que el nombre de sentències contra residents o nascuts de la capital bagenca són les úniques de les quals es tenen constància en l'actualitat, motiu pel qual em referiré a aquestes en termes absoluts. L'estructura d'estudi emprada està adaptada en la que va seguir el doctor Juan José del Águila Torres a la seva tesi sobre el Tribunal de Orden Público. Tot i que ell va analitzar gairebé la totalitat de sentències emeses per part d'aquesta institució a escala estatal, el seu model em serveix com a guia per a realitzar el mateix estudi a escala local.

A, Marc temporal de les sentències

Per a procedir a l'estudi de les sentències contra manresans per part del TOP, he realitzat aquesta taula, que ens mostra el nombre de sentències emeses per la institució i els anys en els quals es van emetre.

Taula 1. Sentències

Any	Total	Condemnatòries	Absolutòries
1966	1	1	0
1970	2	1	1
1971	1	1	0
1973	2	2	0
1974	1	1	0
1975	3	2	1
1976	1	0	1
TOTAL:	11	8	3

Després d'observar la taula, podem concloure, en primer lloc, que l'àmbit temporal d'actuació d'aquest tribunal contra manresans es va situar en els darrers anys del seu funcionament, essent l'any de més activitat el 1975. Per altra banda, també podem determinar que la tendència del tribunal respecte a la resolució de les sentències contra manresans és condemnatòria, ja que vuit de les onze van ser d'aquesta tipologia.

B. Número de processats per sentència

Per analitzar el número de processats per sentència he elaborat la Taula 2. Considero important observar el número de processats sentenciats per cada resolució, ja que moltes vegades, els procediments en els quals s'impugnaven a una quantitat elevada d'acusats, era degut a alguna operació de detenció de la Brigada Político-Social contra membres d'organitzacions polítiques, sindicats, o assistents a manifestacions.

Taula 2. Processats

St. 128/66	St. 129/70	St. 223/71	St. 106/73	St. 171/70	St. 90/75	St. 440/73	St. 215/75	St. 257/75	St. 298/74	St. 6/76
7	1	2	1	2	4	1	4	1	1	1

Cal determinar que una processada manresana va ser enjudiciada en dues ocasions per la mateixa institució, per la qual cosa em porta a fer un aclariment en termes numèrics. D'aquesta manera, tot i que parlem de 25 subjectes processats en la totalitat de les sentències, equival a 24 persones. Igualment, dins d'aquest grup, 13 eren manresanes, ja que trobem una resolució amb quatre processats manresans, i dues resolucions contra una mateixa persona (11 sentències).

Encara que en el marc manresà predomina les resolucions contra un i dos processats, podem trobar un exemple del fenomen de "macrojudicis" en la sentència

128/66 de 12 de gener. En aquest sentit, aquesta sentència enjudiciava a 7 persones, 4 de les quals van resultar condemnades. El Ministeri Fiscal acusava els reus del delictes de desordres públics, quan un grup de 25 persones, on no van ser totes identificades, van tractar d'impedir, per la força, la celebració d'una conferència de *Congregaciones Marianas*, essent aquestes un símbol del catolicisme i de la dictadura franquista. D'aquesta manera, per l'actuació i detenció que va realitzar la política franquista contra aquest grup d'oposició, la sentència agafà aquestes magnituds.

C. Activitat socio-professional dels processats

He elaborat la Taula 3 amb la intenció de fer constatar l'activitat socio-professional dels processats manresans pel Tribunal de Orden Público i també comprovar si va haver-hi sectors laborals amb una incidència combativa més elevada que d'altres, i també entendre quin era el focus de repressió per part del règim.

Taula 3. Oficis i professions

Estudiants	4
Obrers	4
Administratius i auxiliars	3
Ingeniers i tècnics	1
Empleats	2

Com ja s'ha exposat abans, tot i que trobem onze sentències, van ser 13 les persones manresanes processades. Tot i això, una processada va ser enjudiciada dues vegades, i per aquest motiu es compten 14 professions en total i no 13, ja que aquesta va canviar d'ofici. D'aquesta manera, el gràfic anterior posa de manifest que l'elevada presència d'estudiants i obrers permet elaborar la hipòtesi que l'oposició antifranquista fou constituïda per obrers i estudiants, i per tant, l'objectiu

principal d'aquesta jurisdicció especial fou castigar les conductes dissidents d'aquests dos grups.

L'activisme es trobà materialitzat, d'una banda, en una mobilització obrera i conscienciada pel record de la guerra civil, i per l'altre, per una nova generació combativa i novella personificada en els estudiants, entre altres sectors.

D. Els delictes

Les conductes que van ser pràcticament objecte de la repressió del Tribunal de Orden Público van ser totes aquelles que, segons el règim, anaven dirigides contra "la Seguridad interior del Estado". Així doncs, s'entenia la seguretat interior com el manteniment de la fràgil harmonia del règim, dels seus valors i de la seva jerarquia de poders, on qualsevol manifestació política contrària a aquesta expressió, havia de ser erradicada. Amb aquesta finalitat he constituït la taula 3, que té com a objectiu analitzar per quina tipologia de delictes van ser jutjats, i alguns condemnats, els veïns i nascuts a Manresa.

Taula 4. Classificació dels delictes

St. 128/66 de 16 de novembre	Delicte de desordres públics
St. 129/70 de 29 d'abril	Delicte d'impressió clandestina
St. 171/70 de 10 de juny	Desacatament a agents d'autoritat i delicte de propaganda il·legal
St. 223/71 de 24 de setembre	Delicte de propaganda il·legal
St.106/73 de 9 de març	Delicte de propaganda il·legal
St. 440/73 de 14 de novembre	Delicte de tinença il·lícita d'armes
St. 298/74 de 7 de juny	Delicte de propaganda il·legal
St. 90/75 de 21 de febrer	Delicte de propaganda il·legal
St. 215/75 de 28 d'abril	Delicte d'associació il·lícita
St. 257/75 de 14 de maig	Delicte d'associació il·lícita
St. 6/76 de 12 de gener	Tinença il·lícita d'armes de foc

Primerament, cal destacar que tots els delictes pels quals van ser jutjats els processats entren dins la classificació de “*delictes polítics*”. La majoria de comportaments, que ara considerem cívics i una expressió protegida dins dels drets fonamentals, pel règim van ser considerats com a conductes punibles i perilloses.

Des del delicte de propaganda il·legal, impressió clandestina, associació il·lícita, desordres públics, desacatament a agents de l'autoritat, fins al delicte de tinença d'armes de foc sense la llicència administrativa, que era considerat com un delicte d'armes, explosius i terrorisme, podem observar com la majoria de conductes eren de simple opinió o disciplina política, on la violència solia quedar al marge.

D'aquesta manera, pel que fa a la taula, podem afirmar que el delicte pel qual van ser enjudiciats la majoria de manresans, va ser el delicte de propaganda il·legal, seguidament del delicte d'associació il·lícita. La conclusió que podem extreure d'aquesta dada és que, en més o en menys mesura, l'oposició es trobava organitzada dins de la societat manresana.

També és important realitzar la connexió entre la conclusió anterior sobre l'activitat socio-professional dels processats i els delictes imputats, ja que el delicte d'associació il·lícita moltes vegades s'imputava contra persones que formaven part de sindicats d'estudiants i obrers no permesos pel règim on, mitjançant també la distribució de pamflets informatius amb convocatòries o proclama de valors contraris al règim, atemptaven contra l'estabilitat de la dictadura, havent-se de considerar com un crim de gravetat.

E. Les penes i les condemnes

Per a procedir a l'anàlisi de la tipologia de les penes i el càstig de les conductes que el règim considerava delictives, s'ha configurat les següents taules. La primera d'elles té per objectiu analitzar la tipologia de penes imposades en el context manresà.

Taula 5. Classificació de penes

Presó menor	4
Arrest major	2
Suspensió per exercir càrrecs públics, de dret de sufragi i d'exercici professional	6
Arrest menor	1
Multa	5
TOTAL	18

A partir d'aquesta taula hem d'interpretar que malgrat l'estudi d'11 sentències, on 3 d'elles van ser absolutòries, trobem una totalitat de 18 penes imposades, i per això em porta a afirmar que alguna de les persones represaliades pel règim ho va ser per més d'un delictes, o que va acumular, de manera complementària, més d'una condemna.

Tot i que la pena que més es va imposar va ser la de suspensió per exercir càrrecs públics, de dret de sufragi i d'exercici professional, hem d'entendre que aquesta era accessòria, i solia anar acompanyada a la presó menor, conjuntament amb la multa, tot i que aquesta última si que es va imposar, en més d'una ocasió, com a única sanció. En aquesta taula no s'ha tingut en compte l'ús generalitzat de la presó provisional per a la majoria de processats, que agreujava la situació i moltes vegades s'emprava amb una intenció purament sancionadora i no pas com una mesura cautelar.

La següent taula té com a objectiu constatar numèricament les condemnes que es van imposar als veïns i nascuts a Manresa per part del TOP, observant, d'aquesta manera, el resultat de la repressió judicial exercida per part del règim i quin va ser l'impacte d'aquest a la vida dels represaliats.

Taula 6. Condemnes

Any	Anys	Mesos	Dies	Multes
1966	0	1	1	5.000 pts.
1970	0	3	0	0 pts.
1971	0	6	1	10.000 pts.
1973	0	6	1	15.000 pts.
1974	0	0	0	10.000 pts.
1975	3	0	0	0 pts.
1976	0	0	0	0 pts.
TOTAL	3	15	3	40.000 pts.

La Taula 6 em porta a afirmar que durant tota l'actuació del Tribunal de Orden Público, va imposar un total de 4 anys, 3 mesos i 3 dies de presó contra veïns o nascuts a Manresa. Pel que fa a les sancions pecuniàries, s'imposà una totalitat de 40.000 pessetes de multa contra veïns i nascuts a Manresa.

Hem de destacar que molts dels processats, abans de ser condemnats, es trobaven en presó provisional, sense que es deixés constància del temps exacte que van passar en situació de privació de llibertat, així que aquesta quantitat total de condemna i reclusió s'hauria d'allargar considerablement en els dies de reclusió previs que van patir molts processats abans de la resolució. Pel que fa a les sancions pecuniàries, s'imposà una totalitat de 40.000 pessetes de multa contra veïns i nascuts a Manresa.

CONCLUSIONS

La realització d'aquest estudi ha consistit d'una part teòrica, on, a partir de molts estudis i treballs, m'ha permès construir un marc històric i uns antecedents que permetessin explicar la raó de la constitució del Tribunal de Orden Público, com també l'essència d'aquesta institució repressiva. Posteriorment, a partir de la tesi de Juan José del Águila, referenciada en nombroses ocasions, he dut a terme també una anàlisi minuciosa d'aquest tribunal, i a partir de la seva llei creadora, he extret els trets diferenciadors principals.

La part pràctica d'aquest treball ha consistit en l'anàlisi d'onze sentències del TOP contra manresans, amb l'objectiu de conèixer, des d'una perspectiva local, la repressió exercida d'aquest tribunal contra la societat de la capital bagenca. També he volgut constatar la informació recollida en la part teòrica de la investigació, per comprovar si a la pràctica l'actuació d'aquest òrgan jurisdiccional era tal com havia determinat prèviament.

Així doncs, aquest estudi m'ha permès extreure una sèrie de conclusions que estructuraré en quatre punts:

En **primer lloc**, encara que sigui evident, considero important recalcar la utilització de jurisdiccions especials per part del règim com a mètode de repressió contra l'oposició. Com ja hem vist, abans de l'aparició del Tribunal de Orden Público, la repressió política a Espanya estava encomanada exclusivament a les *Jurisdiccions Especiales de Comunismo y Masoneria, de Responsabilidades Políticas y la Jurisdicción de Guerra*, conjuntament amb l'aparició dels dos Jutjats especials de 1956 i 1957. Així doncs, el TOP va formar-se com un instrument més de la cadena repressiva institucional del franquisme, on la seva funció va consistir, en gran mesura, a penalitzar i perseguir "conductes polítiques" d'oposició al règim.

En **segon lloc**, les autoritats franquistes, davant una incipient oposició política formada per sectors dispars com universitaris i obrers, van haver d'assajar noves

tècniques de repressió, ja que aquests no podien ser tractats amb les ja existents, aplicades després de finalitzada la guerra civil als republicans vençuts i guerrillers. Per tant, l'aparició d'una nova oposició comportà l'aparició d'una nova repressió, que es materialitzà en un Tribunal encarregat de perseguir conductes polítiques dispars amb les permeses pel règim. Per tant, encara que es negués per la dictadura qualsevol qualificació política del tribunal, les conductes que aquest castigà avui en dia estan reconegudes en la nostra CE.

En **tercer lloc**, és evident que la transició democràtica es va justificar, gairebé exclusivament, amb arguments pràctics, com ja hem pogut comprovar en el *Real Decreto-ley 2/1977, de 4 de enero, por el que se suprimen el Tribunal y Juzgados de Orden Público y se crean en Madrid dos nuevos Juzgados de Instrucción*. No obstant això, el moviment de recuperació de la memòria històrica s'ha de justificar en el caràcter moral i ètic, però també utilitari, ja que és necessari curar ferides històriques que mai van cicatritzar-se per complert. Així doncs, reconèixer com a víctimes del franquisme a les persones que van patir repressió per part del règim, de qualsevol tipologia, és crucial per perdonar i tancar etapes.

En **quart lloc**, la conclusió extreta després d'analitzar la repressió exercida pel TOP en la societat manresana és que aquesta no es configura diferent de l'exercida a escala estatal. Destaco, a més a més, les següents afirmacions:

- Durant el període d'actuació del TOP (1963-1977), tan sols es té constància d'onze sentències contra manresans (veïns o nascuts), per la qual cosa podem afirmar que l'actuació d'aquest envers la societat de la capital bagenca no va ser massiva.
- Encara que podem afirmar que l'actuació del TOP va ser classista, ja que en més mesura la majoria dels processats eren estudiants o obrers/treballadors, considero que aquest resultat també és conseqüent amb l'estructura de l'oposició sorgida durant el segon franquisme, on estava formada, majoritàriament, per aquests dos sectors de la societat. Així doncs, es tracta

d'una afirmació més que el TOP es creà amb l'objectiu de castigar i perseguir als enemics del règim.

- Els delictes pels quals els manresans van ser més castigats van ser, majoritàriament, el delicte de propaganda il·legal i el delicte d'associació il·lícita pel que ens porta a interpretar que es tractava d'una societat organitzada on podíem trobar exemples de mobilització i oposició institucional.
- Encara que les penes que va imposar el TOP contra veïns i nascuts a Manresa no van ser exageradament elevades, cal destacar que la vulneració de drets que van patir els processats abans, durant i després de finalitzar el procediment han de ser conseqüentment denunciats, com també cal utilitzar la denominació de víctimes d'un règim opressiu i dictatorial.

Per últim, la consecució d'aquest estudi m'ha permès considerar una línia futura de recerca sobre aquest tema analitzat. Un objectiu pròxim serà construir, a partir de la memòria oral dels processats manresans del TOP, un relat unificat que permeti conèixer, en primera persona, l'experiència d'aquelles persones que es van enfrontar cara a cara davant el feixisme, transformat en el Tribunal de Orden Público.

D'aquesta manera, considero que aquest treball m'ha obert les portes a la possibilitat de fer una investigació encaminada a aconseguir un coneixement més detallat de les vivències personals, de grup i locals, prenent obtenir un coneixement integral de la societat manresana dels segles seixanta i setanta, i, en especial, aconseguir que la investigació ja realitzada es relacioni de manera directa amb l'entorn i els subjectes socials que la determinen.

AGRAÏMENTS

Abans de finalitzar el Treball de Fi de Grau, m'agradaria agrair a les persones que han ajudat a fer possible aquesta recerca:

En primer lloc, vull donar-li les gràcies al meu tutor Josep Cañabate que m'ha assistit i orientat en la consecució d'aquest estudi, i també m'ha animat a continuar en la tasca investigadora.

També voldria agrair a l'historiador manresà Joaquim Aloy, que em va proposar aquest tema de treball, les sentències estudiades i em va ajudar a iniciar aquesta investigació, posant de rellevància la importància de treballar per la memòria històrica, com ell sempre ha fet.

A l'Oriol Luján, doctor en història per la Universitat Autònoma de Barcelona i autor, d'entre els seus treballs més destacats, del llibre "El pacte per la llibertat. L'Assemblea del Bages (1971-1979)". Gràcies a la seva ràpida resposta, assistència i aportació acadèmica, em va ajudar a constituir el marc històric manresà del segon franquisme.

Per últim, agraeixo profundament a totes les dones i homes, que mitjançant tasques de resistència contra el règim, i amb orgull i dignitat, van mostrar el seu rebuig contra un sistema podrit i repressiu. Es tracten d'herois, centenars i milers que, durant quaranta anys de dictadura, van mobilitzar-se, van actuar i van fer valdre els seus drets, encara que no reconeguts, davant d'un govern totalitari i antidemocràtic. Aquest, mitjançant diversos instruments, un d'ells el Tribunal de Orden Público, intentaria anul·lar, reprimir i silenciar la proclama de llibertat de l'oposició antifranquista. En particular, vull destacar la figura de Joan Badia, que per desgràcia, ens va deixar aquest abril. Processat i absolt pel Tribunal de Orden Público, va participar activament en la política catalana durant més de cinc dècades, mostrant el seu compromís per la lluita, al llarg de tota la seva vida, per tal de reclamar llibertat i justícia social.

BIBLIOGRAFIA

Ley de 9 de febrero de 1939 de Responsabilidades Políticas (1939). *Boletín Oficial del Estado*, 44, de 13 de febrero de 1939, pàgines 824 a 847. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1939/044/A00824-00847.pdf>

Bando de 28 de julio de 1936 (de Estado de Guerra). (1936) *Boletín Oficial de la Junta de Defensa Nacional de España*, 3, 30 de julio de 1936. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1936/003/J00009-00010.pdf>

Real Decreto de 14 de septiembre de 1882 por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal. (1882) “*Gaceta de Madrid*” núm. 260, de 17 de septiembre de 1882. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1882-6036>

Ley de 1 de marzo de 1940 sobre Represión de la Masonería y el Comunismo (1940). *Boletín Oficial del Estado*, 62, de 1 de marzo de 1940, pàgines 1537 a 1539. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1940/062/A01537-01539.pdf>

Ley de 17 de mayo de 1958 por la que se promulgan los principios del movimiento nacional (1958). *Boletín Oficial del Estado*, 119, de 19 de mayo de 1958, pàgines 4511-4512. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-B-1958-7949>

Ley 45/1959, de 30 de julio de Orden Público (1959). *Boletín Oficial del Estado*, 182, de 31 de julio de 1959, pàgines 10365 a 10370. <https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1959/182/A10365-10370.pdf>

Ley 154/1963, de 2 de diciembre, sobre creación del Juzgado y Tribunales de Orden Público. (1963) *Boletín Oficial del Estado*, 291, de 5 de diciembre de 1963, pàgines 16985 a 16987. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1963-22622>

Real Decreto-ley 2/1977, de 4 de enero, por el que se suprimen el Tribunal y Juzgados de Orden Público y se crean en Madrid dos nuevos Juzgados de Instrucción. (1977) *Boletín Oficial del Estado*, 4, sec. I, de 5 de enero de 1977, pàgines 174 a 175. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1977-167>

Decreto de 31 de diciembre de 1941 por el que se dispone la ejecución de la Ley reorganizadora de la Policía, de 8 de marzo de 1941. (1941) *Boletín Oficial del Estado*, 65, de 6 de marzo de 1942, pp. 1627 a 1632. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1942-2152>

Real Decreto de 14 de septiembre de 1882 por el que se aprueba la Ley de Enjuiciamiento Criminal. (1882) *Boletín Oficial del Estado*, 260, de 17 de setiembre de 1882. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1882-6036>

Decreto 2940/1975, de 25 de noviembre, por el que se concede indulto general con motivo de la proclamación de Su Majestad don Juan Carlos de Borbón como Rey de España. (1975) *Boletín Oficial del Estado*, 284, de 26 de noviembre de 1975, pàgina 24666. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-1975-24188>

Decreto-Ley 13/1962, de 4 de mayo, por el que se declara el Estado de Excepción en algunas zonas industriales. (1962) *Boletín Oficial del Estado*, 108, sec. I, de 5 de mayo de 1962, pàgines 5989 a 5989.
https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-1962-8687

Decreto-Ley 17/1962, de 8 de junio, por el que se suspende, en todo el territorio nacional y por el plazo de dos años, el artículo 14 del Fuero de los españoles. (1962) *Boletín Oficial del Estado*, 138, sec. I, de 9 de junio de 1962, pàgines 7909 a 7909.
https://www.boe.es/diario_boe/txt.php?lang=es&id=BOE-A-1962-11066

DEL ÁGUILA, Juan. José. *El TOP. La represión de la libertad (1963 – 1977)*, Planeta, 2019.

MARIN, José María, Molinero, Carme, Ysàs, Pere. (2001) *Historia Política 1939-2000*, Barcelona, Istmo, 2001.

LUJÁN, Oriol. *El pacte per la llibertat: L'Assemblea del Bages (1971-1979)*, Barcelona, Zenobita, 2011.

MARÍN, Martí. *¡Ha llegado España! La política del franquisme a Catalunya (1938-1977)*, Barcelona, Eumo Editorial, 2019.

TÉBAR HURTADO, Javier. “Resistencia ordinaria”: la militancia y el antifranquismo catalán ante el Tribunal de Orden Público (1963-1977) Valencia, Universitat de Valencia, 2012.

VIÑAS, Ángel, (2003). *En las garras del águila: Los pactos con Estados Unidos De Francisco Franco a Felipe González, 1945-1995*. Barcelona, Editorial Crítica, 2003.

CAÑELLAS MAS, Antonio. *La tecnocracia franquista: El sentido ideológico del desarrollo económico*. Studia Historica. Historia Contemporánea, 24, 2006. <https://revistas.usal.es/index.php/0213-2087/article/view/1019> [consultat el 21.02.21]

SESMA LANDRIN, Nicolás. *Franquismo, ¿Estado de Derecho? Notas sobre la renovación del lenguaje político de la dictadura durante los años 60*. Pasado y

Memoria. Revista de Historia Contemporánea, 5, 2006, pp.45-58. <http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/5917> [consultat el 19.02.21]

CASAS Sonia. i CRUANYES, Josep. *Les maniobres per allunyar l'abat Escarré de Montserrat durant el franquisme*. Sàpiens. https://www.sapiens.cat/epoca-historica/historia-contemporania/guerra-civil-i-franquisme/abat-escarre_202689_102.html [consultat el 03.03.21]

GÓMEZ OLIVER, Miguel. *El Movimiento Estudiantil español durante el Franquismo (1965-1975)*. Revista Crítica de Ciencias Sociales, 81, (2008), pp.93-110. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2763947> [consultat el 03.03.21]

MATEOS, Abdón. La interpretación del franquismo: de los orígenes de la Guerra Civil a la larga duración de la dictadura. *Studia Historica. Historia Contemporánea*, 21. (2010) pp. 1-14 <https://revistas.usal.es/index.php/0213-2087/article/view/5947> [consultat el 12.03.21]

FRANCO BAHAMONDE, Francisco, *Palabra del Caudillo, 19 de abril de 1937 - 31 de diciembre de 1938*, Barcelona, Ediciones Fe, 1939, p. 165.

MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere. *Els industrials catalans durant el franquisme*. Barcelona, Eumo Editorial, 1991.

CLARA, Josep. *Militarismo político y gobiernos civiles durante el franquismo*. Anales de Historia Contemporánea, Vol. 18 (2002). Universitat de Girona. <https://revistas.um.es/analeshc/article/view/56211/54181> [consultat el 07.02.21]

DEL ÁGUILA TORRES, Juan. José, “La represión política a través de la jurisdicción de guerra y sucesivas jurisdicciones especiales del Franquismo”. *Hispania Nova. Revista de Historia Contemporánea*, Núm. 1 (2015), pp.3-23. <https://e-revistas.uc3m.es/index.php/HISPNOV/article/view/2873/1579> [consultat el 12.02.21]

ARANDA OCAÑA, Mónica. “Ressenya a "La consagración del Derecho penal de autor durante el Franquismo. El Tribunal Especial para la Represión de la Masonería y el Comunismo; de Guillermo Portilla Contreras". *Crítica penal y poder: una publicación del Observatorio del Sistema Penal y los Derechos Humanos*, (2011), Núm. 1, pp. 5-36. <https://www.raco.cat/index.php/CPyP/article/view/253466> [consultat el 02.03.21].

MARCO, Jorge. “*Debemos condenar y condenamos...*”. *Justicia Militar y represión en España (1936-1948)*”, en AROSTEGUI: Julio (coord.): *Franco: la represión como sistema (1936-1948)*, Barcelona, Flor de Viento, 2012.

JIMÉNEZ VILLAREJO, Carlos: «La destrucción del orden republicano (apuntes jurídicos)», *Hispania Nova. Revista de Historia Contemporánea*, n.º 7, 2007, p. 21 y ss.; <http://hispanianova.rediris.es/7/dossier/07d006.pdf> [consultat el 13.03.21]

DEL ÁGUILA TORRES, Juan José, “*El juzgado de Instrucción especial nacional de propaganda ilegal (mayo-1957-diciembre 1963): ¿Una medida coyuntural excepcional o un eslabón de las instituciones represivas de la oposición al franquismo?*” Asociación de Historia Contemporánea. Actas del XIV Congreso. Alicante, Biblioteca Virtual Miguel de Cervantes. 2019. https://rua.ua.es/dspace/bitstream/10045/96367/1/XIV-Congreso-Asociacion-Historia-Contemporanea_00-1906-1920.pdf [consultat el 30.03.21]

ÁLVARO DUEÑAS, Manuel. Los militares en la represión política de la posguerra: La jurisdicción especial de responsabilidades políticas hasta la reforma de 1942. *Revista de Estudios Políticos (Nueva Época)*, Núm. 69. Julio-septiembre 1990, pp.141-163. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=27074> [consultat el 31.03.21.]

NOVAIS, José Antonio. ¿Quién mató a Julián Grimau?. *El País Semanal*, 7 de novembre de 1976. 13. <http://recursos.march.es/linz/I9423.pdf> [consultat el 17.03.21]

GAGO VAQUERO, Francisco. Evolución de la conflictividad laboral colectiva en el Franquismo y la Transición según los datos del Ministerio de Trabajo. *Tiempo y Sociedad*, 17, 2014, pp. 53-153. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6357129> [consultat el 14.03.21]

ALOY, Joaquim, BASIANA, Jordi, GASOL, Pere. i LUJÁN, Oriol. *Les últimes detencions del franquisme a Manresa (octubre-desembre 1975)*. Memoria.cat. Disponible: <http://www1.memoria.cat/detencions1975/>. [consultat el 12.04.21].

PECES-BARBA MARTÍNEZ, Gregorio, “*Reflexiones sobre el Tribunal de Orden Público y los delitos políticos*”, Cuadernos para el diálogo, núm. 17, 1969, pág. 31. <https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/9642> [consultat el 20.03.21]

GALLEGO LÓPEZ, Manuel. *La creación de la Audiencia Nacional desde el Tribunal de Orden Público*. Revista de Derecho UNED, Núm. 17, 2015. <http://revistas.uned.es/index.php/RDUNED/article/view/16273> [consultat el 12.04.21]

COMAS i CLOSAS, Francesc. *Manresa, una historia per conèixer*. Manresa, Ed. Zenobita, 2005.

REDONDO, Javier., *Burgos 1970: el proceso que agitó el antifranquismo*. 2018. ELMUNDO. <https://www.elmundo.es/opinion/2018/03/24/5ab557c9e2704e27028b45bd.html> [consultat el 13.04.21]

DOMÈNECH, Xavier. *Units contra el franquisme*. Revista Regio 7, Dissabte, 24 de abril del 2021, pp.2-3.

ANNEXOS

ANNEX 1. ENTREVISTA SOBRE LA REPRESSIÓ A MANRESA A ORIO L UJÁN

Oriol Luján és doctor en història per la Universitat Autònoma de Barcelona, amb el premi extraordinari de doctorat. Ha treballat a la Universitat Autònoma de Barcelona i a la Universidad Complutense de Madrid. S'ha especialitzat en història política del segle XIX, però també ha dedicat atenció a la recuperació de la memòria històrica de Manresa i el Bages al segle XX.

Quines característiques econòmiques i socials presentava Manresa a principis dels anys seixanta?

Econòmicament, Manresa va destacar ja al segle XIX per ser una ciutat de tradició industrial. A la segona meitat del segle XX es manté aquest perfil, que va contribuir al creixement econòmic de la ciutat i a una forta expansió urbanística, tot plegat acompanyat per l'impacte de la immigració vinguda d'altres indrets d'Espanya. Això va fomentar l'aparició de barris com el Xup o la Mion, amb la concentració d'immigració i la problemàtica de l'habitatge a l'ordre del dia, a la vegada que es visualitzava la sindicació i les lluites obreres a les indústries de la ciutat. Van ser sobretot el PSUC i les associacions obreres, tot i que també en ocasions altres moviments polítics, socials i d'església, que ajudaren a teixir socialment la nova immigració amb la societat manresana d'acollida a les dècades de 1960 i 1970.

Com es van notar els efectes de la repressió del franquisme en la societat manresana?

Com a tot arreu, el franquisme es va ocupar en els seus primers anys de sembrar el terror d'una forma indiscriminada i amb la voluntat de determinar les conductes i frenar qualsevol temptativa de contestació. Això provoca, per exemple, que s'hagi d'esperar a noves generacions de joves per a reestructurar partits polítics de tradició democràtica; joves que no van patir la repressió en primera persona i, per tant, no tenien tant a flor de pell el temor de la repressió més dura del franquisme. I això serveix per a Manresa, però també arreu. Ara, això no exclou que la repressió i el

control segueixi fins els últims dies de la dictadura, encara que no amb l'eliminació sistemàtica. Tenim la prova de detencions polítiques i tortures arran de la manifestació contra el procés de Burgos a 1970, però també el 1973 i el 1975, com alguns possibles exemples. Quotidianament, la Guàrdia Civil i la Brigada Político-Social s'ocupaven de vigilar i informar de qualsevol activitat sospitosa, i si feia falta, perseguir-la i reprimir-la.

Trobem exemples de mobilització antifranquista al Bages durant el segon franquisme?

Tot i que no ens hem d'imaginar grans mobilitzacions, sí que trobem algunes evidències de mobilització col·lectiva. Tot i que pel context polític a vegades es tractava de manifestacions laborals o culturals en les que també s'hi expressava malestar contra el règim. Tanmateix, a partir de la dècada de 1960 hi ha les primeres expressions contestatàries de caire marcadament polític. Per exemple, la celebració del primer de maig l'any 1968 amb una concentració al bosc de les Marçetes o una escampada de papers pels carrers de la ciutat en motiu de l'11 de setembre de 1969 i cridant a la mobilització ciutadana o la manifestació del desembre de 1970 en protesta pel procés de Burgos, que es pot considerar com la primera manifestació pública i unitària de l'oposició antifranquista local. En aquest últim cas, les fonts parlen d'entre centenars i un o dos milers de participants.

Que va suposar l'Assemblea del Bages en la societat manresana?

Seria agosarat dir que va tenir alguna mena d'incidència perceptible per la societat manresana en general abans de 1976. Més enllà d'algunes reunions clandestines i algunes manifestacions o accions concretes era difícil que tingués una visibilitat palpable. Amb tot, el fet d'existir va facilitar una estructura i organització per part de les forces de tradició democràtica diria que clau en la Transició, ja que d'una banda l'experiència d'aquells últims anys de dictadura va facilitar l'organització posterior -amb xerrades, amb peticions polítiques, amb manifestacions ja continuades i concorregudes que pressionaven a favor de la llibertat i d'uns

ajuntaments democràtics, amb vinculacions en sindicats, associacions de veïns, actes culturals, etc.- i de l'altra aquests i aquestes lluitadors i lluitadores antifranquistes van ser reconeguts/des com a interlocutors/es vàlids/es des de l'Ajuntament franquista en la transició local a la ciutat.

L'Assemblea del Bages, com a organisme local i comarcal de lluita antifranquista, es constitueix com una llavor de resistència contra el règim a la Catalunya Central?

És evident que s'organitzen contra el règim, però a la vegada seria excessiu pensar que van tenir una capacitat de resistència real contra el règim. En tot cas, la idea de llavor és prou bona pel que deia en la resposta anterior. Cal pensar que molts i moltes dels i les militants antifranquistes de l'Assemblea després van acabar per liderar partits polítics a nivell local o per ser regidors en els primers ajuntaments democràtics, etc. D'altra banda, també val la pena tenir en compte que inicialment l'Assemblea del Bages era fonamentalment un nucli manresà. És cert que personalitats com Josep Badia eren de Callús i que les primeres reunions no es van fer a Manresa, però la majoria de membres eren de Manresa. Va ser, sobretot, a partir de la mort del dictador que els nuclis locals van proliferar arreu de la comarca i, de fet, arreu del territori.

Les grans detencions al 1975 es van articular com la darrera operació repressiva del règim contra la societat manresana. Com van viure els veïns de Manresa aquest esdeveniment?

En aquest cas sí que es podria dir que els fets van transcendir aquells sectors més polititzats i implicats en la lluita antifranquista local arran de la solidaritat amb els detinguts i les detingudes i els seus familiars. Es despertà una solidaritat els i detinguts, alguns dels quals torturats, amb tot tipus de mostres de suport: des de portar mantes i menjar a la presó, a rebre les que sortien del jutjat, a suport de les pròpies empreses preocupant-se per l'estat dels arrestats o d'alguns capellans de la ciutat que fins i tot llegien homilies en suport. Fins el punt que es van reunir unes 300 persones en protesta pels fets a l'església de Casa Caritat.

ANNEX 2. RECVLL DE SENTÈNCIES DEL TRIBUNAL DE ORDEN
PÚBLICO CONTRA MANRESANS

St. 128/66 de 16 de novembre

Sumario n. 250 de 1965
Juzgado de Orden Público
Rollo núm. 263 de 1965

SENTENCIA NÚMERO 128

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO
PRESIDENTE
ILTMO. SR. DON JOSE HIJAS PALACIOS
MAGISTRADOS
ILTMO. SR. DON ANTONIO TORRES-DULCE HUIZ
ILTMO. SR. DON JOSE FRANCISCO MATEU CANOVES

En Madrid, a dieciséis de noviembre de mil novecientos sesenta y seis.

VISTA en juicio oral y público ante el Tribunal de Orden público la causa procedente del Juzgado de Orden Público, seguida de oficio por Desordenes Públicos y Daños, contra PROCESADA, natural de Buñuel (Navarra), vecina de Barcelona, hija de Antonio y de Constanca, de 44 años de edad, soltera y de profesión enfermera, contra PROCESADO, natural y vecino de Barcelona, de 22 años de edad, estado soltero y profesión estudiante, contra PROESADO, natural y vecino de Barcelona, de 25 años de edad, soltero, de profesión estudiante, contra PROCESADO, natural y vecino de Barcelona, hijo de Javier y pilar, de 24 años de edad, soltero, de profesión Abogado, contra PROCESADO, natural de Molins del Rey y vecino de Barcelona, hijo de Ramón y de Carmen, de 21 años de edad, soltero y de profesión perito industrial, contra PROCESADO, natural y vecino de Barcelona, hijo de Miguel y María, de 25 años de edad, soltero, profesión estudiante y contra PROCESADO, natural de Manresa, vecino de Barcelona, hijo de Isidro y de Carmen, de 26 años de edad, soltero y de profesión estudiante, todos ellos de buena conducta social, pública y privada, sin antecedentes penales, con instrucción, en libertad provisional desde el principio de sumario, declarado insolventes. Han sido parte el Ministerio Fiscal, la acusación particular por Doña María Rosa Farré Escofet, como presidenta del Centro de influencia Católica Femenina, representada y defendida por el procurador Don Gregorio Puche Brun; todos los procesados han sido representados por el Procurador Don Gabriel Hernández Pla y defendidos por el Letrado Don Roberto Reyes Morales, salvo el PROCESADO, que por su

condición de Letrado se ha defendido a si mismo, y Ponente el Ilmo. Sr. presidente Don José Hijas Palacios.

PRIMER RESULTANDO probado y así se declara: Que el día veintiocho de octubre de mil novecientos setenta y cinco, estaba anunciada, en el Forum Vergés de Barcelona, perteneciente a las Congregaciones Marianas dirigidas por Padres Jesuitas, una conferencia que había de pronunciar el sacerdote belga P. Louis Eveley a las ocho de la noche, sobre temas religiosos, perteneciente a un ciclo que el mismo venia desarrollando en la Ciudad Condal. No consta acreditada la licencia expresa del Ordinario para las mismas, ni que esta fuera precisa. Como el día anterior, se hubiera provocado una fuerte discusión entre el público asistente a una de las conferencias, sobre la ortodoxia o heterodoxia del contenido de la doctrina expuesta, el día de autos, cuando el salón del Forum estaba ocupado por más de seiscientas personas, los PROCESADOS, todos mayores de edad, de buena conducta, sin antecedentes penales y miembros de la Congregación, decidieron en unión de un grupo de unas veinticinco personas no identificadas, impedir por la fuerza la celebración del acto y a tal fin minutos antes de dar comienzo al mismo subieron en actitud violenta al escenario del salón, anunciando el primero de los procesados por el micrófono, que la conferencia no se daría, que quedaba suspendida y que procedieran a desalojar el local; como otro grupo de personas, entre ellos, sacerdotes, opinaron lo contrario, comenzaron aquellos a empujarles, agrediendoles, lanzando contra el patio de butacas, al Jesuita P. Comas y tirando al suelo a otros dos estudiantes de teología que iban vestidos de sotana, sin que sufrieran daños corporales, produciéndose la confusión y alarma entre los asistentes que ganaban precipitadamente las puertas de salida, ocasionándose en tal alboroto daños en patio de butacas, instalaciones eléctricas, micrófonos, cristales y enseres que han sido pericialmente tasados en la cantidad de 17.112,70 pesetas a cuya indemnización han renunciado expresamente las Congregaciones Marianas, sin que se haya probado que los procesados los ocasionaran exclusivamente o cuales de ellos lo hicieran.

El alboroto producido fue de tal magnitud que hubo de avisarse a la fuerza pública, intervino sacando de la Sala y deteniendo a los perturbadores, restableciendo el orden, merced a lo cual el soto pudo celebrarse cuarenta y cinco minutos después de lo que estaba anunciado

El PROCESADO agredió a Don Pedro Cortiella Casadevall, de un puñetazo en el rostro, ocasionándole lesiones que tardaron en curar tres días, durante los cuales precisó asistencia facultativa y estuvo impedido para sus ocupaciones habituales, sanando sin defecto ni deformidad. También resultó lesionado, Don Manuel Fernández Fábregas, con contusiones leves, que tardó en curar, otros tres días, en las mismas condiciones del anterior, sin que conste que estas fueran causadas por

tres de los PROCESADOS, mayores de edad, de buena conducta y sin antecedentes penales, aunque simpatizaban con la acción cometida por los otros procesados, no se ha probado debidamente que participaran activamente en los hechos.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de Desórdenes Públicos, otro de Daños y dos faltas de lesiones comprendidos en los artículos 246, 563 y 582 respectivamente, todos del Código penal y reputado responsable de los mismos, en concepto de autores de los delitos apuntados a los PROCESADOS, y de la falta de lesiones, el PROCESADO, sin la concurrencia de circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal, solicitó la imposición de las penas siguientes: Por el delito de desórdenes públicos la pena de tres meses de arresto mayor y quince mil pesetas de multa para cada uno de los siete procesados, por el delito de daños, al pena de cincuenta mil pesetas de multa, con arresto sustitutorio de tres meses para cada uno de los procesados y por la falta de lesiones, la pena de quince días de arresto mayor al PROCESADO, con las accesorias correspondientes y pago de costas.

TERCER RESULTANDO: Que la representación de la acusación particular se adhirió en un todo a la calificación definitiva y penas solicitadas por el Ministerio Fiscal, expresadas en el Resultando anterior que se dan aquí por reproducidas.

CUARTO RESULTANDO: Que la representación de los procesados en sus conclusiones también definitivas estimó que los hechos por los que se acusaba a aquellos no eran constitutivos de delito, dada que la intención de estos era defender la unidad espiritual de los sentimientos religiosos de nuestro pueblo, por lo que se solicitó la libre absolución de aquellos. Para el caso en que se estimaran los hechos como delictivos, propuso dos causas de exención de la responsabilidad: la legítima defensa, del artículo 8 núm. 4 del Código Penal y subsidiariamente el estado de necesidad causa 7 del propio artículo, solicitando igualmente la libre absolución. En caso contrario y alternativamente estimó que los hechos pedían integrar en una falta de orden público de los artículos 569-1 a 570-1 y 4, debiéndoles condenar a las penas correspondientes.

PRIMER CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaran probados son legalmente constitutivos de un delito de desórdenes públicos, otro de daños y dos faltas de lesiones comprendidos en los artículos 246, 563 y 582 respectivamente del Código Penal. El primero de ellos – desórdenes públicos – se considera cometido, porque ha quedado probado a través de la apreciación conjunta de la prueba practicada, la producción de un tumulto o una turbación grave del orden en una reunión tan numerosa que excedía 600 personas, congregadas en un Salón para oír una conferencia de matiz religioso. Alboroto, tumulto y confusión plasmada en el

empleo de fuerza y violencia para impedir su celebración, en agresiones a sacerdotes, violencias a otros asistentes, lo que degeneró en un estado de desorden y lucha, con producción de apreciables daños materiales y alarma en el público al contemplar el espectáculo insólito de agresión a personas vestidas con sotana.

El segundo requisito, exigido por el precepto legal, de que la reunión sea numerosa, queda también acreditado, por el número de asistentes, que excedían de 600 personas, con el elemento intencional de la producción del alboroto, con olvido del respeto que los sentimientos de los asistentes exigían y del comportamiento que en tales reuniones ha de observarse en orden al destino para el que estaba convocada, a saber, de la conferencia aludida.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que igualmente los hechos relatados integran el delito de daños que regula el artículo 563 del Código Penal, puesto que existe una evidente relación de causalidad y concreción en su cuantía ascendente a 17.112,70 pesetas.

TERCER CONSIDERANDO: Que los hechos del resultando primero integran también dos faltas de lesiones del artículo 582 del Código Penal, en razón a su duración, produciéndose contusiones y hematomas, en suma, detrimento corporal causado por la acción ajena, que es la esencia de esta figura punible.

CUARTO CONSIDERANDO: Que el primero de los enunciados delitos son responsables originalmente en concepto de autores los PROCESADOS por la participación directa, material y voluntaria que tuvieron en su ejecución. Y no habiéndose en cambio acreditado, la participación en los hechos de PROCESADOS procede su libre absolución del delito de desórdenes públicos, con todos los pronunciamientos favorables.

QUINTO CONSIDERANDO: Que el delito de daños procede igualmente a absolver a todos los procesados, porque aunque iniciadores del alboroto, la lucha consiguiente de los que se oponían a sus pretensiones, la confusión producida y la huida desordenada de muchos de los asistentes al soto, impide atribuir la autoría a aquellos con la nitidez y la prueba que el proceso penal requiere, lo que trae como consecuencia obligada su absolución, con imposición de oficio de la parte correspondientes de las costas procesales.

SEXTO CONSIDERANDO: Que de falta de lesiones es responsable en calidad de autor PROCESADO por la participación directa, material y voluntaria que tuvo en su ejecución. Habiéndose quedado en cambio sin probar el autor responsable de las lesiones sufridas por el Sr. Fernández Fábregas, sobre las cuales, no media por ello acusación, lo que releva al Tribunal de formular pronunciamiento sobre la misma, en la parte dispositiva de esta resolución.

SEPTIMO CONSIDERANDO: Que en la realización de dicho delito de desórdenes públicos no concurren circunstancias modificativas de la responsabilidad para ninguno de los procesados procediendo imponer las penas, de acuerdo con la regla 4 del artículo 61 del Código Penal, adaptándolas a la personalidad de los procesados, todos de intachable conducta, moral, pública y privada.

ÓCTAVO CONSIDERANDO: Que por ello procede desestimar expresamente las circunstancias de exención de responsabilidad criminal, propuesta por las defensas. Respecto de la legítima defensa porque siendo la piedra angular de esta causa de exención la agresión ilegítima, no cabe en modo alguno estimar como tal la posible exposición – a través de una conferencia – de ideas o soluciones a problemas que no coincidan con las de los procesados.

De todas maneras, toda la construcción doctrinal, legal y jurisprudencial de la agresión ilegítima, está basada en agresiones materiales a personas o bienes y es doctrina constante de nuestro más Alto Tribunal que no equivalen a la agresión ilegítima, los insultos ni las injurias, por graves que sean, cuanto más la exposición de ideas posiblemente contenidas, en conferencia no pronunciada por el P- Evely. Y faltando al primero y fundamental de los requisitos quiebra totalmente la causa de exención alegada que ha de desestimarse expresamente.

Respecto del estado de necesidad, propuesto con carácter subsidiario, ha de desestimarse igualmente, porque los procesados no se encontraban ante un mal real e inminente, conocido y comprobado, ni menos aún que hubiera absoluta precisión de acudir a la infracción jurídica, que son, en suma, el núcleo esencial de la circunstancia, por lo que no procede examinar el resto de los requisitos.

NOVENO CONSIDERANDO: Que procede por exclusión, también desestimar la calificación de falta propuesta por la defensa, por las razones que se aducen en el primero de los Considerandos. Por haber perturbación del orden, de carácter grave, en sitio de concurrencia numerosa, con intención de perturbar aquel en tal forma que se pretendió por la violencia impedir la reunión, atacando, en consecuencia, a la esencia y existencia de esta.

DÉCIMO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, que lo es también civilmente (artículos 240-2 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y artículos 19, 101, 104 y siguientes del Código Penal).

VISTOS además de los citados, los artículos 1, 12, 14, 26, 33, 47, y 91 del Código Penal y los artículos 241, 241, 303, 309, 741 y 742 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal.

FALLAMOS

Que debemos condenar y condenamos a los PROCESADOS como responsables en concepto de autores de un delito de Desordenes Públicos, a la pena de UN MES Y UN DIA DE ARRESTO MAYOR Y CINCO MIL PESETAS DE MULTA con arresto sustitutorio, caso de impago de dieciséis días, con sus accesorias de suspensión de todo cargo público, profesión, oficio y derecho de sufragio durante el tiempo de condena.

Asimismo, debemos condenar y condenamos a PROCESADO, como autor de una falta de lesiones a la pena de TRES DIAS DE ARRESTO MENOR.

Que debemos ABSOLVER Y ABSOLVEMOS a los PROCESADOS del delito de desordenes públicos que venían acusados en este proceso. Imponiendo de oficio las costas correspondientes.

Que asimismo debemos ABSOLVER Y ABSOLVEMOS a los PROCESADOS del delito de daños de que se les acusaba en esta causa, imponiendo de oficio las costas correspondientes.

Para el cumplimiento de la pena se les abona todo el tiempo de prisión provisional sufrida por esta causa

Y aprobamos el auto de insolvencia, consultado por el Instructor.

St. 129/70 de 29 d'abril

Sumario núm. 958 de 1969
Juzgado de Orden Público
Rollo núm. 961 de 1969

SENTENCIA NÚM. 129

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

PRESIDENTE

ILTMO. SR. DON JOSE FRANCISCO MATEU CANOVES

MAGISTRADOS

ILTMO. SR. DON CARLOS MARIA ENTRENA KLETT

ILTMO. SR. DON JOSE REDONDO SALINAS

En Madrid, a veintinueve de abril de mil novecientos setenta.

VISTA en juicio oral y público ante este Tribunal la causa procedente del Juzgado de Orden Público, seguida por los impresos clandestinos PROCESADO de cuarenta y cuatro años de edad, hijo de Pantaleón y Josefa, natural de Manresa (Barcelona) y vecino de Sabadell, de estado casado, de profesión encargado de almacén, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta, solvente y en libertad provisional por esta causa, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dicho procesado representado por el Procurador Don Javier Arnaez Ortiz y asistido por el Letrado Don Eduardo Jimenez Calzada y ponente Iltmo. Sr. Magistrado Don Carlos María Entrena Klett.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara, que el PROCESADO mayor de edad y de buena conducta, miembro de la iglesia Evangelista, difundió entre los miembros en España de la indicada congregación, a lo largo del año 1969, un folleto de publicación bimestral, gratuito, titulado “Mensajes del Amor de Dios”, de contenido exclusivamente religioso, impreso según modelo que recibía de México, haciendo constar en el mismo los datos siguientes: Distribuidor en España: Daniel Escuin C., Bach de Roda, 103, Sabadell (Barcelona) – imprenta Salvadó – Vallirana 6- Barcelona – Depósito Legal B. 31196 – 1966; la difusión la verificaba el encartado sin hacer constar la fecha ni verificar previamente el preceptivo depósito en la dependencia correspondiente del Ministerio de Información y Turismo. Con posterioridad a la incoación de esta causa continuó al encartado la publicación indicada con acatamiento de la normativa al respecto.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de

impresión clandestina comprendido en el artículo 165 del Código Penal, en relación con el 12 de la Ley de Prensa e imprenta y reputó responsable del mismo, en concepto de autor al PROCESADO solicitó la imposición de la pena de tres meses de arresto mayor con las accesorias correspondientes y pago de costas.

TERCER RESULTANDO: Que la representación del procesado en sus conclusiones también definitivas estimó que no había sido cometido el delito acusado y solicitó su absolución.

PRIMER CONSIDERANDO: Que la infracción reglamentaria penalizada en el art. 165 del Código Penal exige, pese a su manifiesta estructura formal, un mínimo de conocimiento, por el autor, de la antijuridicidad de lo realizado y no puede hablarse de voluntas sceleris, de conducta maliciosa, en aquel que quiere cumplir la norma y cree que la está cumpliendo por estimar, erróneamente, que la referencia hecha en el impreso a un pretérito depósito era un adecuado acatamiento de lo estatuido, no apreciándose en ningún momento de que su actuar era antijurídico, por contravenir un precepto reglamentario, con lo que nos enfrentamos con un caso de quiebra total de uno de los elementos esenciales del delito, cuya ortodoxa consecuencia es la absolución de la persona inculpada.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que el art. 240, n. 2, párrafo 2 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal veda la imposición de las costas al procesado absuelto.

FALLAMOS

Que debemos absolver y absolvemos al PROCESADO del delito de impresión clandestina del que se le acusaba en esta causa, dejándose sin efecto las medidas precautorias adoptadas contra él al decretarse su procesamiento y quedando de oficio las costas causadas.

St. 171/70 de 10 de juny

Sumario núm. 302 de 1969
Juzgado de Orden Público
Rollo núm. 302 de 1969

SENTENCIA NÚM. 171

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

PRESIDENTE

ILTMO. SR. DON JOSE FRANCISCO MATEU CANOVES

ILTMO. SR. DON CARLOS MARIA ENTRENA KLETT

ILTMO. SR. DON JOSE REDONDO SALINAS

En Madrid, a diez de junio de mil novecientos setenta.

VISTA en público ante este Tribunal la causa procedente del juzgado de Orden Público seguida por el delito de desórdenes públicos contra PROCESADO de veinte años de edad, hijo de Mariano y María natural y vecino de Manresa y contra PROCESADO, de veintiún años de edad, hijo de Ramón y Pilar, natural y vecino de Barcelona; ambos solteros, estudiantes de medicina, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta de la que estuvieron privados desde el veintiocho de febrero al dieciocho de abril de mil novecientos setenta y nueve, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dichos procesados representados respectivamente por los Procuradores Don Pedro Antonio Pardillo Larena y Don Enrique Iglesias de la Fuente y asistidos por los Letrados Don Miguel Roca Junyent y Don José Solé Barberá y ponente el Iltmo. Sr. Magistrado Don Carlos María Entren Klett.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara que en la mañana del día veinticinco de febrero de mil novecientos setenta y nueve el PROCESADO, estudiante de medicina en la Universidad de Barcelona, nacido el veinticinco de abril de mil novecientos cincuenta y sin antecedentes penales, encontrándose en el vestíbulo de su facultad, auxilió a otro estudiante inidentificado a colocar un cartel de contenido no debidamente concretado, aunque si referente a la actuación de los agentes del orden, acudiendo a retirarlo, cumpliendo órdenes, los inspectores del Cuerpo General de policía de servicio en dicho centro docente Don Miguel Calcado Gómez y Don Alberto Barbero Arnaiz, los que fueron recibidos por los numerosos estudiantes que allí se encontraban y que los conocían como tales agentes de la autoridad, con los gritos de “asesinos, hijos de puta” lanzándoles al tiempo tomates, salivazos y huevos, alcanzándoles algunos de estos objetos sin causarles demérito físico alguno, destacando PROCESADO entre aquellos les dirigieron los

improperios y proyectiles dichos, pese a constarle también la función que desempeñaban. No ha quedado constatado que el encartado PROCESADO lanzara aquel día u otro cualesquiera hojas impresas de matiz extremista y el Ministerio Fiscal retiró en el acto del juicio oral la acusación que con anterioridad había mantenido contra él.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de sendos delitos de propaganda ilegal y de desacato comprendidos respectivamente en los artículos 251.1, 4, y 245 del Código Penal y reputando responsable de los mismos, en concepto de autor al PROCESADO, solicitó la imposición de las penas de un año de prisión menor y quince mil pesetas de multa – con arresto sustitutorio de treinta días en caso de impago – por el delito y tres meses de arresto mayor por el segundo, con las accesorias correspondientes y pago de costas, retirando – como se ha dicho – la acusación mantenida provisionalmente contra PROCESADO como autor de un delito de propaganda ilegal.

TERCER RESULTANDO: Que la representación del PROCESADO en sus conclusiones también definitivas estimó que no había cometido los delitos imputados y solicitó su absolución.

PRIMER CONSIDERANDO: Que el principio acusatorio que informa nuestro sistema procesal penal impone la absolución del procesado respecto del cual no es formulada, en definitiva, acusación alguna, como en el presente caso incurre con relación al PROCESADO.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaren probados son legalmente constitutivos de un delito de desacato, comprendido en el artículo 245 del Código Penal, siendo ello así dado que 1) se han lanzado, contra determinadas personas improperios de contenido manifiestamente afrentoso y objetos normalmente incapaces de causar lesión, pero si cuyo empleo se hace con finalidad de ofender; 2) las personas afectadas y ofendidas fueron dos inspectores del Cuerpo General de Policía, de servicio y en el cumplimiento de una concreta y específica misión, lo que le constaba a los ofensores, quienes precisamente por ello realizaron los actos denigratorios descritos y 3) el encartado PROCESADO, realizó ultrajes dichos libre y conscientemente y llevado del ánimo de injuriar a los aludidos agentes de la autoridad, todo lo cual suma el conjunto de presupuestos requeridos para el nacimiento del citado tipo penal. Por el contrario, al no constar en forma cierta el contenido del cartel que el encartado auxilió a colocar, debe absolvérsele del delito de propaganda ilegal del que también venía acusado.

TERCER CONSIDERANDO: Que dicho delito es responsable criminalmente en concepto de autor el PROCESADO, por la participación directa que tuvo en su ejecución, conforme se concreta en el núm. 1 de los arts. 12 y 14 del citado texto punitivo.

CUARTO CONSIDERANDO: Que en la realización de dicho delito no concurren circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal, por lo que este Tribunal está facultado para graduar la pena a imponer al reo ponderada su personalidad y la gravedad de los hechos realizados (regla 4 del art. 61 del Código Penal).

QUINTO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, que lo es también civilmente, según sientan los artículos 19 y 109 del citado código, y el 240 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal.

VISTOS, además de los citados, los preceptos pertinentes del Código Penal, de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y de la Ley de 2 de diciembre de 1963.

FALLAMOS

Que debemos **CONDENAR Y CONDENAMOS** al PROCESADO, como responsable en concepto de autor de un delito de desacato a Agentes de la autoridad a la pena de **TRES MESES DE ARRESTO MAYOR**, con sus accesorias de suspensión de todo cargo público, profesión y oficio y derecho de sufragio durante el tiempo de la condena y al pago de las costas causadas en la proporción de un tercio del total.

Que debemos **ABSOLVER Y ABSOLVEMOS** del delito de propaganda ilegal a los PROCESADOS, quedando de oficio dos tercios del total de las costas causadas y dejándose sin efecto, respecto al segundo, las medidas precautorias adoptadas al acordarse el procesamiento.

Para el cumplimiento de la pena se abona al condenado todo el tiempo de prisión provisional sufrida por esta causa.

Y aprobamos el auto de insolvencia, consultado por el Instructor.

St. 223/71 de 24 de setembre

Sumario núm. 966 de 1970
Juzgado de Orden Público
Rollo núm. 966 de 1970

SENTENCIA NÚMERO 223

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO
PRESIDENTE ILTMO. SR. D. JOSE FRANCISCO MATEU CANOVES
MAGISTRADOS
ILMO. SR. D. CARLOS MARIA ENTRENA KLETT
ILMO. SR. D. JOSE REDONDO SALINAS

En Madrid, a veinticuatro de septiembre de mil novecientos setenta y uno.

VISTA en juicio oral y público ante este Tribunal la causa procedente del Juzgado de Orden público seguida por el delito de propaganda ilegal contra PROCESADO, de veintidós años de edad, hijo de Félix-Roberto y de María Teresa, natural de Manresa y vecino de Barcelona, de buena conducta informada y contra PROCESADA, de veintitrés años de edad, hija de José y de María, natural y vecina de Barcelona, de mala conducta social, ambos de estado solteros, de profesión estudiantes, con instrucción, sin antecedentes penales, insolventes y en libertad provisional por esta causa, de la que estuvieron privados desde el veintiséis al veintiocho de octubre de mil novecientos setenta, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dichos procesados representados respectivamente por los Procuradores don Fernando Aguilar Galiana y Don Pedro Antonio Pardillo Larena, asistidos por su orden, por los Letrados don Felipe Ruiz de Velasco y Don Miguel Roca Yunyent y ponente el Ilmo. Sr. Magistrado Don Carlos María Entrena Klett.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara que a las cero horas cincuenta y cinco minutos del veintiséis de octubre de mil novecientos setenta, fue interceptado por la policía municipal de Barcelona, en la Plaza de San Jaime y con motivo de circular en dirección prohibida, el automóvil matrícula XXXXX, conducido por el PROCESADO, nacido el 31 de mayo de 1949, en el que iba como pasajera su coencartada PROCESADA, nacida el 5 de junio de 1948; en el interior del vehículo aparecieron ocho paquetes con un total de ocho mil folios sueltos, ciclostilados y faltos solamente de ser grapados para componer dos mil ejemplares del número correspondiente al mes de octubre del citado año de “Flecha Roja”, editado por los estudiantes marxistas-leninistas, según se indica en su cabecera; ambos encartados los transportaban de común acuerdo, conociendo su contenido y con la finalidad de proceder a su cosido y hacerlos llegar a manos de terceras

personas. En la indicada publicación se pueden leer las frases como las siguientes: “...La agudización de la lucha de clases en los últimos meses y la combatividad demostrada en varias acciones por la clase obrera (Granada, Sevilla, Madrid) ha demostrado que el camino de la integración del proletariado no va a ser fácil para el capital monopolista y que ... es necesario ... que se endurezca la represión más descarada. A los asesinatos de Erandio y Granada, donde el proletariado fue ametrallado por las fuerzas policíacas, viene a añadirse ahora el juicio sumarísimo incoado a dieciséis militantes de la E.T.A... Una respuesta revolucionaria contra las penas de muerte exige solidaridad de combate con los ejecutores del torturador y asesino profesional Melitón Manzanos, imponiéndose a las fuerzas represivas cada frente de lucha. Luchar contra la policía, contra los sociales y sus colaboradores es hoy la mejor respuesta que puede llevarse a cabo contra la represión del Estado capitalista... Solamente la Revolución Socialista dirigida por la clase obrera es capaz de liberar no sólo a los presos sino a la sociedad entera, de toda explotación. Nuestro deber es enfrentarnos a la represión burguesa, en la Universidad: lucha contra la policía, expulsión de sociales y chivatos... Solidaridad de combate con los detenidos de la E.T.A”.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de propaganda ilegal comprendido en el artículo 251, números 1 y 4, del Código Penal y reputando responsables del mismo, en concepto de autores a los dos procesados citados, solicitó la imposición de las penas de un año de prisión y diez mil pesetas de multa para cada uno de ellos, con las accesorias correspondientes y pago de costas.

TERCER RESULTANDO: Que las representaciones de los procesados en sus conclusiones también definitivas estimaron que no habían cometido el delito imputado y solicitaron sus absoluciones.

PRIMER CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaran probados son legalmente constitutivos de un delito de propaganda ilegal comprendido en el artículo 251, números 1 y 4, del Código Penal dado que 1) han sido ocupados en poder de los encartados un total de ocho mil folios multicopiados, que constituyen dos mil ejemplares completos de determinada publicación, la que estaba pendiente solo de su cosido para quedar en perfectas condiciones de distribución; 2) en dichos escritos se contienen – como lo adveran los párrafos anteriores transcritos – al propio tiempo que una llamada a la subversión violenta del Estado, así como a su prestigio y el de los órganos instituidos para el mantenimiento del orden; 3) toda ésta masa de folletos obraba en poder de los encartados libremente, con perfecta consciencia y pleno conocimiento de su contenido, con la finalidad única de proceder a su terminado y difusión, labor que realizaron llevador del ánimo de

subvertir por la violencia la organización estatal, así como de dañar al prestigio u a la autoridad del Estado todo lo cual constituye el delito de propaganda ilegal que el párrafo penúltimo del artículo 251 avanza a la fase de consumación la que denomina “tenencia para repartir”.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que dicho delito son responsables criminalmente en concepto de autores los dos procesados antes aludidos, por la participación directa que tuvieron en su ejecución, de acuerdo con lo previsto en el número 1 de los artículos 12 y 14 del repetido Código.

TERCER CONSIDERANDO: Que en la realización de dicho delito no concurren circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal en ninguno de los reos, por lo que este Tribunal está facultado para graduar la pena que les corresponde, sopesada su personalidad y la gravedad de los hechos realizados (regla 4 del artículo 61 del Código penal).

CUARTO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, que lo es también civilmente – artículos 19 y 109 del expresado texto legal.

VISTOS, además de los citados, los preceptos pertinentes del Código Penal, de la Ley de Enjuiciamiento criminal y de la Ley de 2 de diciembre de 1963.

FALLAMOS

Que debemos CONDENAR Y CONDENAMOS a los procesados PROCESADO y PROCESADA como responsables, en concepto de autores, de un delito de propaganda ilegal a sendas penas de SEIS MESES Y UN DIA DE PRISIÓN MENOR Y DIEZ MIL PESETAS de multa, con arresto sustitutorio de treinta días en caso de insatisfacción, con sus accesorias de suspensión de todo cargo público, profesión u oficio y derecho de sufragio durante el tiempo de las condenas y al pago de las costas causadas de por mitad.

Para el cumplimiento de la pena se les abona todo el tiempo de prisión provisional sufrida por esta causa.

Se decreta el comiso de los impresos intervenidos a los que se dará su destino legal. Y aprobamos el auto de insolvencia, consultado por el Instructor.

St.106/73 de 9 de març

Sumario núm. 1047 de 1972

Juzgado de Orden Público

Rollo núm. 1047 de 1971

SENTENCIA NÚMERO 106

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

PRESIDENTE ILTMO. SR. DON GOSE FRANCISCO MATEU CANOVES

MAGISTRADOS ILTMO. SR. DON JOSE REDONDO SALINAS

ILTMO. SR. DON FERNANDO MENDEZ RODRIGUEZ

En Madrid, a nueve de marzo de mil novecientos setenta y tres.

VISTA en juicio oral y público ante este Tribunal, la causa procedente del Juzgado de Orden Público, seguida de oficio por propagandas ilegales contra PROCESADO, de veintitrés años de edad, hijo de Andrés y Ana, natural y vecino de Manresa, de estado casado, de profesión grabador, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta informada, insolvente y en libertad provisional por esta causa, de la que estuvo privado los días quince y diez y seis de septiembre, ambos inclusive, de mil novecientos setenta y uno, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dicho procesado, representado por el Procurador Don León Carlos Álvarez Álvarez, defendido por el Letrado Don Marcos Viader Pericas y Ponente el Iltmo. Sr. Magistrado Don José Redondo Salinas.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara que sobre las cinco horas y veinte minutos de la madrugada del día quince de septiembre de mil novecientos setenta y uno determinado policía de la Guardia Municipal de Tráfico del Ayuntamiento de Manresa sorprendió al PROCESADO, nacido el dieciséis de marzo de mil novecientos cuarenta y nueve, sin antecedentes penales, cuando en unión de otras identificadas personas se dedicaba a pintar en el monumento de la sardana y en la fachada de la casa de la Caridad, sitios de la indicada localidad, varias frases de Catalunya lliure, Libertad y Socialismo, dándose a la huida todos ellos, logrando la detención del encartado que en el transcurso de aquella arrojó dos botes de pintura tipo spray, negra y roja.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de propagandas ilegales comprendido en el artículo 251.3 del Código Penal, reputando responsable del mismo, en concepto de autor, al PROCESADO, sin la concurrencia de circunstancias modificativas, solicitó la imposición de las penas de un año y seis

meses de prisión menor y multa de diez mil pesetas, con arresto sustitutorio correspondiente, caso de insatisfacción, con las accesorias correspondientes y pago de costas.

TERCER RESULTANDO: Que la representación del procesado en sus conclusiones, también definitivas, estimó que en los hechos no tuvo intervención su patrocinado, suplicando su absolución.

PRIMER CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaran probados son legalmente constitutivos de un delito de propagandas ilegales comprendidos en el artículo 251.3 del Código Penal, pues la acción de pintar en lugares públicos frases como las trascritas en el oportuno hecho, es medio idóneo para lograr la difusión de las mismas, en las que se ataca la Unidad de la Nación y se exaltan y divulgan actividades separatistas. Como aquella fue consciente y voluntaria, quedan agotados la totalidad de los requisitos objetivo, subjetivo y teleológico, cubierto este por la autoría de las frases, que tipifican el delito de que viene acusado.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que de dicho delito es responsable, en concepto de autor, el PROCESADO, por la participación directa que tuvo en su ejecución (artículos 12-1 y 14-1 del Ordenamiento Jurídico Citado).

TERCER CONSIDERANDO: Que en la realización de dicho delito no concurren circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal, de donde en orden a regular la graduación de la pena, es de aplicación el art. 61 del Código sancionador, que obliga a ponderar la gravedad del hecho y la personalidad del delincuente.

CUARTO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, que lo es también civilmente (artículos 19 y 109 del texto punitivo y 240 de la Ordenanza Procesal).

FALLAMOS

Que debemos CONDENAR Y CONDENAMOS al PROCESADO, como responsable, en concepto de autor, de delito de propagandas ilegales, sin la concurrencia de circunstancias, a las penas de SEIS MESES Y UN DIA DE PRISIÓN MENOR Y MULTA DE DIEZ MIL PESETAS, con arresto sustitutorio de treinta días, caso de insatisfacción, con sus accesorias de suspensión de todo cargo público, profesión, oficio y derecho de sufragio durante el tiempo de la condena y el pago de las costas. Para el cumplimiento de la pena se le abona todo el tiempo de prisión provisional sufrida por esta causa y conjugando este beneficio con el Decreto de indulto de 21 de septiembre de 1971, se declara extinguida su responsabilidad en la misma.

St. 440/73 de 14 de noviembre

Sumario núm. 142 de 1973

Juzgado de Orden Público n. 2

Rollo núm. 309 de 1973

SENTENCIA NÚMERO 440

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

PRESIDENTE ILTMO SR. D. JOSÉ FRANCISCO MATEU CANOVES

MAGISTRADOS

ILTMO SR. D. CARLOS MARIA ENTRENA GLETT

ILMO. SR. D. ANTONIO MARTINEZ CARRERA

En Madrid, a catorce de noviembre de mil novecientos setenta y tres.

VISTA en juicio oral y público ante este Tribunal la causa procedente del Juzgado de Orden Público núm. 2 seguida de oficio por el delito de tenencia ilícita de armas contra PROCESADO, de treinta y cinco años de edad, hijo de Ramón y Teresa, natural de Manresa, Barcelona y vecino de Sabadell, Barcelona, de estado casado, de profesión auxiliar de farmacia, sin antecedentes penales, de buena conducta, solvente parcial y en libertad provisional por esta causa de la que estuvo privado del veinticinco al veintiocho de abril de mil novecientos setenta y uno y del veinte al veintiún de mayo de mil novecientos setenta y dos, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dicho procesado representado por el Procurador Don Manuel Gonzalo López Rodríguez, asistido del Letrado Don Pedro María Usera Blanco y ponente el Ilmo. Sr. Magistrado Don Antonio Martínez Carrera.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara que el día veinticinco de abril de mil novecientos setenta y uno fueron encontrados en el domicilio que ocupaba en Sabadell el PROCESADO, entre otras armas de caza y pistolas, antiguas e inútiles, un revólver de calibre 6,35 mm, en perfecto estado de funcionamiento y otro revolver de 9 mm de calibre, inútil para el tiro automático y útil tiro a tiro, para los que el procesado dicho, aficionado a conservar armas y antiguo socio de “Tiro Nacional”, carecía de los adecuados permisos administrativos.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de tenencia ilícita de armas comprendido en los artículos 254 y 256 del Código Penal y reputando responsable del mismo, en concepto de autor al PROCESADO sin la concurrencia de circunstancias modificativas de responsabilidad solicitó la imposición de la pena de cinco mil pesetas de multa con el arresto sustitutorio correspondiente y al pago de las costas.

TERCER RESULTANDO: Que la representación del procesado en sus conclusiones también definitivas estimó no haberse cometido el delito imputado y solicitó la libre absolución de aquél.

PRIMER CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaran probados son legalmente constitutivos de un delito de tenencia ilícita de armas comprendido en el artículo 254 del Código Penal al ser patente la posesión por el procesado de dos armas de fuego, útiles y adecuadas a su destino, así como la omisión de las preceptivas y reglamentarias licencia de uso y guía de pertenencia, elementos bastantes ambos para estimar cometido el formal y objetivo delito definido y sancionado en aquel precepto, mas deduciéndose de los antecedentes del encartado y de los circunstancias del hecho la escasa peligrosidad social del mismo y la ostensible falta de intención de usar las armas con fines ilícitos debe apreciarse la atenuante específica comprendida en el artículo 256 del repetido Código rebajando la pena en el grado y cuantía que la acusación pública señala.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que de dicho delito es responsable criminalmente en concepto de autor el PROCESADO por la participación directa que tuvo en su ejecución (artículos 12 y 14 del Código Penal).

TERCER CONSIDERANDO: Que en la realización de dicho delito no concurren circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal debiendo graduarse la pena a imponer en la forma que permite el artículo 61, regla 4 del Código Penal, atendiendo a la gravedad del hecho y personalidad del reo.

CUARTO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, que lo es también civilmente – artículos 12 y 109 del Código Penal y 240 de la Ley de 2 de diciembre de 1963,

FALLAMOS

Que debemos **CONDENAR Y CONDENAMOS** al PROCESADO como responsable, en concepto de autor, de un delito de tenencia ilícita de armas a la pena de **CINCO MIL PESETAS DE MULTA** con arresto sustitutorio de dieciséis días en caso de no satisfacerla, y al pago de las costas. Se decreta el comiso de las armas intervenidas a las que se dará el destino legal.

St. 298/74 de 7 de juny

Sumario núm. 293 de 1973

Juzgado núm. 2 de Orden Público

Rollo núm. 568 de 1973

SENTENCIA NÚM. 298

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

PRESIDENTE ILTMO SR. D. JOSE FRANCISCO MATEU CANOVES

MAGISTRADOS

ILTMO SR. D. JOSE REDONDO SALINAS

ILTMO SR. D. FERNANDO MENDEZ RODRIGUEZ

En Madrid, a siete de junio de mil novecientos setenta y cuatro.

VISTA en juicio oral y público ante este Tribunal, la causa procedente del Juzgado de Orden Público número dos seguida por el delito de propagandas ilegales, contra la PROCESADA, de dieciocho años de edad, hija de Manuel y de Carmen, natural de Manresa (Barcelona) y vecina de Terrassa (Barcelona), de estado soltera, de profesión auxiliar administrativa, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta, insolvente y en libertad provisional por estas causas, de la que estuvo privada desde el día cuatro hasta el seis de febrero de mil novecientos setenta y tres, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dicha procesada, representada por el Procurador Don Alfonso Gil Meléndez, y defendida por el Letrado D. José Egea Coma, y Ponente el Iltmo. Sr. Magistrado D. Fernando Méndez Rodríguez.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara: Que sobre las veintitrés horas del día tres de febrero de mil novecientos setenta y tres, la PROCESADA, nacida el 24 de enero de 1956, de buena conducta, sin antecedentes penales, en acción y cooperación mutua con otros cinco identificados individuos, efectuó diversas pintadas en las paredes de los edificios del Barrio de Campalet de Terrassa, vigilando además a sus compañeros cuando éstos realizaban la misma actividad en las fachadas de otros inmuebles, estampando frases, cuyo contexto hizo suyo, de la siguiente tenor literal: “por un Gobierno de alianza obrera”, “Abajo la Dictadura, Gobierno Obrero”, “Frente único contra la represión”, “Libertad Camacho y compañeros”, “Hacia la huelga general”.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de propagandas ilegales comprendido en el artículo 251, núm.1 del Código Penal, y reputando responsable del mismo, en concepto de autora, a la PROCESADA, con

la concurrencia de la circunstancia atenuante 3 del artículo 9 del citado Texto Legal, solicitó la imposición de la pena de tres meses de arresto mayor y multa de diez mil pesetas, con las accesorias correspondientes y pago de costas.

TERCER RESULTANDO: Que la defensa de la procesada, en sus conclusiones también definitivas, estimó que su patrocinada solamente se limitó a estar presente en el lugar donde concurrieron los hechos, por lo que no participó en los mismos, solicitando su libre absolución y, alternativamente, para el caso de que estimase su intervención, ésta lo sería solamente a título de cómplice del artículo 16 del Código Penal, con la concurrencia de la atenuante 3 del artículo 9 del mismo cuerpo legal, por lo que, conforme a los artículos 53 y 65 del meritado Texto, solicitó la pena de arresto menor.

PRIMER CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaran probados son legalmente constitutivos de un delito de propagandas ilegales comprendido en el art. 251, núm. 1 del Código penal, toda vez que la procesada, de un modo consciente, libre y deliberado, pintó diversos letreros subversivos en las fachadas de los edificios de una populosa barriada, medio idóneo de lograr la adecuada publicidad de los textos que en ellos se contienen, en los que se instiga a la mutación violenta de la vigente estructura estatal y su substitución por un Gobierno de alianza obrera, suspiando para lograrlo la huelga general, cooperando, además, en funciones de vigilancia, con otros identificados individuos que se dieron a la fuga, a la realización de otras pintadas de la misma naturaleza que estos practicaron, lo que configura el tipo penal enunciado, por la concurrencia de los elementos subjetivos, objetivos y finalísimos que le dan vida.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que de dicho delito es responsable criminalmente, en concepto de autora, la PROCESADA, por la participación voluntaria, material y directa que tuvo en su ejecución, artículos 12-1 y 14-1 y 3 del Ordenamiento Penal sustantivo, dado que las actividades por ella realizadas, consistentes en efectuar personalmente alguna de las pintadas descritas en el facto, vigilando la actuación de sus compañeros, para impedir su captura, son hechos que se incardinan en los preceptos legales anteriormente enunciados y que, por tanto, excluyen la aplicación del artículo 16 del citado texto punitivo.

TERCER CONSIDERANDO: Que en la realización de dicho delito concurre la circunstancia modificativa de la responsabilidad criminal atenuante de menor de edad, del número 3, artículo 9 del Código Penal, porque en el momento de cometer el hecho enjuiciado, la procesada era mayor de dieciséis años sin haber cumplido los dieciocho, por lo que procede a imponer la pena correspondiente a la misma,

conforme lo preceptado en el artículo 65 del citado cuerpo legal, según se determina en la parte dispositiva.

CUARTO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, que lo es también civilmente, artículos 19 y 109 del Código Sancionador y 240 de la Ley Rituaria Criminal.

VISTOS, además de los citados, los preceptos pertinentes del Código Penal, de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y de la Ley de 2 de diciembre de 1963.

FALLAMOS

Que debemos CONDENAR Y CONDENAMOS a la PROCESADA como responsable, en concepto de autora, de un delito de propagandas ilegales, con la concurrencia de la circunstancia atenuante de menor de edad, a las penas de DOS MULTAS DE CINCO MIL PESETAS, con el apremio personal de sufrir dieciséis días de arresto sustitutorio si se dejase de satisfacer cada una de ellas y al pago de las costas procesales causadas.

Para el cumplimiento de la pena se le abona todo el tiempo de prisión provisional sufrida por esta causa.

Y aprobamos el auto de insolvencia, consultado por el Instructor.

St. 90/75 de 21 de febrer

Sumario núm. 391 de 1973

Juzgado de Orden Público núm. 2

Rollo núm. 844 de 1973

SENTENCIA NÚMERO 90

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

PRESIDENTE

ILTMO. SR. D. JOSE FRANCISCO MATEU CANOVES

MAGISTRADOS

ILTMO. SR. D. JOSE REDONDO SALINAS

ILTMO. SR. D. FERNANDO MENDEZ RODRIGUEZ

En Madrid, a veintiuno de febrero de mil novecientos setenta y cinco.

VISTA en juicio oral y público ante este tribunal la causa procedente del Juzgado de Orden Público número dos seguida de oficio, por el delito de propagandas ilegales, contra los procesados: 1) PROCESADO, de veintitrés años de edad, hijo de Juan y de María, natural y vecino de Callús (Barcelona), de estado casado, de profesión estudiante de 5to curso de Filosofía y Letras, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta, insolvente y en libertad provisional, por esta causa, de la que estuvo privado desde el día nueve al catorce de abril de mil novecientos setenta y tres; 2) PROCESADO, de cincuenta y seis años de edad, hijo de Salvador y de Concepción, natural y vecino de Manresa, de estado casado, de profesión oficinista, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta, solvente y en libertad provisional por esta causa, desde el día nueve al doce de abril de mil novecientos setenta y tres y 3) PROCESADO, de veintitrés años de edad, hijo de Jaime y de Teresa, natural y vecino de Manresa, de estado soltero, de profesión ingeniero industrial, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta, insolvente y en libertad provisional por esta causa, desde el día nueve al doce de abril de mil novecientos setenta y tres y 4) PROCESADA, de veintisiete años de edad, hija de José y Josefa, natural de Calaf y vecina de Manresa, de estado soltera, de profesión funcionaria de telégrafos, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta, solvente y en libertad provisional por esta causa, de la que estuvo privada desde el día nueve al catorce de abril de mil novecientos setenta y cuatro, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dichos procesados representados por los Procuradores Don José Luis Ferrer Recuero el primero y la cuarta Don Santos Gandarillas Carmona el segundo y tercero, y defendidos, asimismo, por los Letrados Don Marcos Viader Pericas y Don José María Manubens Piqué y ponente el Iltmo. Sr. Magistrado Don Fernando Méndez Rodríguez.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara, que los PROCESADOS, todos ellos mayores de edad, de buena conducta y sin antecedentes penales, mantuvieron, durante el año mil novecientos setenta y dos y primeros de mil novecientos setenta y tres, diversas reuniones en un local de la residencia Sacerdotal, en la ciudad de Manresa, con el fin de recabar ayudas económicas para familias necesitadas, realizando la venta de calendarios para recaudar fondos, sin que conste que se hubieran adscrito, en tal época a un ente declarado ilegal o por él inspirado. Con motivo de diversos registros fueron ocupados los efectos y publicaciones de matiz marxista reseñados en los folios diez a trece del sumario, los cuales no se ha acreditado perteneciesen a los aludidos inculpados.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal en sus conclusiones definitivas retiró la acusación que hasta entonces había mantenido contra los procesados, por el delito de propagandas ilegales del artículo 251 núm. 4 del Código Penal.

PRIMER CONSIDERANDO: Que, regido nuestro proceso penal por el llamado principio acusatorio, es visto que, al haberse retirado la acusación contra todos los procesados en la presente causa, procede su absolución del delito de propagandas ilegales de que hasta entonces venían inculpados, y por ser aquélla la única parte que sostenía la pretensión punitiva.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, que lo es también civilmente, artículos 19 y 109 del Código Sancionador y 240 de la Ley Rituaria Criminal, de donde, “a contrario sensu” procede su declaración de oficio en los supuestos de absolución.

VISTOS, además de los citados, los preceptos pertinentes del Código Penal, de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y de la Ley de 2 de diciembre de 1963,

FALLAMOS

Que debemos ABSOLVER Y ABSOLVEMOS libremente a los PROCESADOS del delito de propagandas ilegales de que venían inculpados, por haber retirado el Ministerio Fiscal la acusación, alzando, con todas las consecuencias legales, inherentes, el auto de procesamiento contra ellos dictado y declarando de oficio las costas procesales causadas.

Se decreta la inutilización del material ilícito intervenido.

St. 215/75 de 28 de abril

Sumario número 718 de 1973

Juzgado de Orden Público núm. 1

Rollo número 1436 de 1973

SENTENCIA NÚMERO 215

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

PRESIDENTE

ILTMO. SR. D. JOSE FRANCISCO MATEU CANOVES

MAGISTRADOS

ILTMO. SR. D. ANTONIO MARTINEZ CARRERA

ILTMO. SR. D. GABRIEL GONZALEZ AGUADO

En Madrid, a veintiocho de abril de mil novecientos setenta y cinco.

VISTA en juicio oral y público ante este Tribunal la causa procedente del juzgado de Orden Público núm. 1, seguida de oficio por el delito de asociación ilícita contra otros, y 1) PROCESADO, de treinta y siete años de edad, hijo de Pascual y de Carmen, natural de San Benito (Murcia) y vecino de Reus (Tarragona), de estado casado, de profesión vendedor ambulante, de buena conducta, insolvente y en libertad provisional por esta causa de la que estuvo privado desde el veintidós al veinticuatro de agosto y desde el veinticinco de dicho mes hasta el veintisiete de noviembre, ambos de mil novecientos setenta y tres. 2) PROCESADA, de veinticuatro años de edad, hija de Ignacio y de Aurora, natural de Sardanyola (Barcelona) y vecina de Reus (Tarragona), de estado soltera, de profesión administrativa, sin antecedentes penales, de buena conducta, insolvente y en rebeldía por esta causa. 3) PROCESADA de veinte años de edad, hija de Ángel y Angela, natural de Manresa (Barcelona) y vecina de Reus (Tarragona), de estado casada, de profesión empleada, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta, insolvente, en rebeldía por esta causa. 4) PROCESADO, de veintiséis años de edad, hijo de José y de Petra, natural y vecino de Lebrija (Sevilla), de estado soltero, de profesión agricultor, con instrucción, sin antecedentes penales, de buena conducta, en libertad provisional por esta causa de la que estuvo privado desde el veintisiete de agosto al veintiocho de noviembre de mil novecientos setenta y tres, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dichos procesados, representados por los Procuradores Don Pedro Antonio Pardillo Larena, el 1 y 4, y Don Alonso Álvarez Llopis, la 2 y 3, defendidos por los Letrados Don Rafael Nadal Company, el 1 y el 4, y doña María Teresa Marcos Cuadrados, la 3 y 4, y Ponente el Ilmo. Sr. Magistrado Don Gabriel González Aguado.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara que los PROCESADOS (3), dos de ellas declaradas rebeldes por auto de veintiséis de octubre de mil novecientos setenta y tres, y PROCESADO, todos ellos mayores de dieciocho años sin antecedentes penales, se incorporaron en Reus conociendo sus objetivos y métodos, a la organización intitulada “Partido Comunista de España Marxista-Leninista”, entidad que pretende la mutación por la fuerza de la vigente estructura constitucional del Estado español, haciéndolo en primero hacia el año de mil novecientos sesenta y ocho, la segunda sobre el año mil novecientos setenta y dos y la tercera en marzo de mil novecientos setenta y tres, la tercera en marzo de mil novecientos setenta y tres, y el último en Junio de mil novecientos setenta y tres. Como miembros de la referida y acatando la disciplina de la misma asistieron a círculos orgánicos en los que se impartieron enseñanzas sobre su doctrina y medios de actuación, recibieron publicaciones patrocinadas por aquella para su estudio y comentario, cotizaron e hicieron proselitismo e intervinieron en diversos actos de constatación del ente. PROCESADO adoptó el nombre de “Ángel”, llevó con su coche a otros miembros de aquella a determinadas localidades de la provincia para desarrollar misiones asociativas. PROCESADA tomo el nombre de “Elena”, intervino con el anterior en el referido recorrido y alquiló el piso sito en la calle XXX de REUS, donde se encontró documentación orgánica. PROCESADO era conocido con el nombre orgánico de “Sevillano 1”.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de asociación ilícita comprendido en los artículos 172.3, 173.3 y 174.1 párrafo 3 del Código Penal y reputando responsables del mismo, en concepto de autores a los procesados sin la concurrencia de circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal, solicitó la imposición de la pena de cuatro años de prisión menor para cada uno de los encartados con las accesorias correspondientes y pago de costas.

TERCER RESULTANDO: Que las representaciones de los procesados en sus conclusiones, también definitivas, estimaron que sus patrocinados no habían cometido el delito que se les imputaba y solicitaron la absolución de los mismos.

PRIMER CONSIDERANDO: Que decretada la rebeldía de las PROCESADAS, por auto de veintiséis de octubre de mil novecientos setenta y tres, se está respecto a las mismas en el supuesto previsto en el núm. 1 del apartado b. del artículo 9 de la ley de 2 de diciembre de 1963, sin perjuicio de que una vez se presenten o sean habidas, y previo cumplimiento de los requisitos previstos en el art. 10 de la mencionada disposición legal, pueda hacer uso de los derechos que en la misma se le confieren.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaran probados son legalmente constitutivos de un delito de asociación ilícita comprendido en los artículos 172, número 3; 173, número 3 y 174, número 1, párrafo 3 del Código Penal, por cuanto los procesados consciente y voluntariamente se sumaron, conociendo sus objetivos y medios, a la organización denominada “Partido Comunista de España marxista-leninista” entidad declarada fuera de la legalidad por las Leyes 9 de febrero de 1939, 1 de marzo de 1940 y 17 de mayo de 1958, y que tiene por objetivo la subversión por la fuerza de la organización política, social y económica y jurídica del Estado Español, y como quiera que la conducta de los acusados en el seno de la misma pormenorizada en la relación de facto, no alcanzó rango de mando o dirección, sino de asociación prevista en el número 1, párrafo 3, del artículo 174 del citado texto punitivo y sancionarla con arreglo al mismo.

TERCER CONSIDERANDO: Que de dicho delito son responsables criminalmente en concepto de autores los procesados por la participación directa que tuvieron en su ejecución (artículos 12 núm. 1 y 14 núm. 1 del Código Penal).

CUARTO CONSIDERANDO: Que en la realización de dicho delito no concurren circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal es de aplicación la regla 4 del artículo 61 del Código Penal para la determinación de la pena imponible que permite graduar la establecida de conformidad con la mayor o menor gravedad del hecho y peligrosidad del delincuente.

QUINTO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todos los responsables de delito, que lo son también civilmente, en proporción a sus respectivas participaciones (artículos 19 y 109 del Código Penal y 240 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal).

VISTOS, además de los citados, los preceptos pertinentes del Código Penal, de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y de la Ley de 2 de diciembre de 1963.

FALLAMOS

Que debemos **CONDENAR Y CONDENAMOS** a los PROCESADOS (dos de ellos en rebeldía), como responsables, en concepto de autores, de un delito de asociación ilícita, a las penas de UN AÑO de prisión menor, a la segunda y la tercera, con sus accesorias de suspensión de todo cargo público, profesión, oficio y derecho de sufragio durante el tiempo de las condenas y al pago de una quinta parte de las costas de cada uno de ellos.

St. 257/75 de 14 de maig

Sumario número 776 de 1972
Juzgado de Orden Público núm. 1
Rollo número 776 de 1972

SENTENCIA NÚMERO 257

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO
PRESIDENTE Iltmo. Sr. D. JOSE FRANCISCO MATEU CANOVES
MAGISTRADOS
Iltmo. Sr. D. GABRIEL GONZALEZ AGUADO
Iltmo. Sr. D. FERNANDO MÉNDEZ RODRIGUEZ

En Madrid, a catorce de mayo de mil novecientos setenta y cinco.

VISTA en juicio oral y público ante este Tribunal la causa procedente del Juzgado de Orden Público, seguida de oficio, en rebeldía, contra PROCESADA, de veintiún años de edad, hija de Ángel y de Angela, natural de Manresa, Barcelona, y vecina de Sardanyola, en dicha provincia, de profesión metalúrgica, sin antecedentes penales, de buena conducta, insolvente y en libertad provisional por esta causa de la que fue privada del uno al veinticuatro de mayo de mil novecientos setenta y dos, en ignorado paradero y en situación procesal de rebeldía declarada por auto firma del Instructor de fecha dieciséis de octubre de mil novecientos setenta y cuatro, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dicha procesada, representada por el Procurador don Pedro Antonio Pardillo Lorena, asistida del Letrado don Eduardo del campo Zapata y Ponente el Iltmo. Sr. Magistrado don Fernando Méndez Rodríguez,

PRIMER RESULTANDO Probando y así se declara: Que la PROCESADA, mayor de dieciocho años, sin antecedentes penales, durante los primeros meses del año mil novecientos setenta y dos, en la población de Sardanyola, Barcelona, de donde era vecina, con total conocimiento de sus fines, programa y métodos para la consecución de aquellos, se incorporó al llamado Partido Comunista de España, marxista-leninista, integrante del denominado “Frente Revolucionario Antifascista y Patriota”, que pretenden realizar, por la fuerza, la derroca de la actual estructura estatal, aceptando su disciplina y medios de acción y realizando actividad adecuada dirigida a la consecución de aquél propósito, asistió a reuniones semanalmente en diversos lugares de aquella población, a fin de recibir enseñanza y adoctrinamiento sobre los objetivos y medios de la organización, con lectura y comentario de textos y publicaciones emanados de la facción y planear la ejecución de actos varios de constatación de la existencia y vitalidad del ente, cotizó en beneficio de este,

cantidades del orden de veinticinco pesetas mensuales, adoptó como nombre orgánico para evitar su identificación al de “Manolito”, coadyuvó en la labor de captar posibles adeptos en su medio social, realizó pintadas de frases y lemas propios de la organización y participó en grupos callejeros con propósitos de ostentación y ratificación de la existencia y objetivos de dicha agrupación que eran convocados por ésta, como en el de la ocasión en que fueron detenidos, portando objetos contundentes y ofensivos, en Barcelona, el día uno de marzo de mil novecientos setenta y dos, dicha procesada, declarada en rebeldía por auto de dieciséis de octubre de mil novecientos setenta y cuatro, no alcanzó cargo o puesto relevante distinto o superior al de simple miembro de dichas organizaciones.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de asociación ilícita comprendido el los art. 172.3, 173.3 y 174.1, párrafo 3 del Código Penal y reputado responsable del mismo, en concepto de autora a dicha PROCESADA, sin la concurrencia de circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal solicitó la imposición de la pena de tres años de prisión menor, con las accesorias correspondientes y pago de costas.

TERCER RESULTANDO: Que la representación del procesado en sus conclusiones, también definitivas, estimó no ser constitutivos de delito los hechos en que la acusación se basa y solicitó su libre absolución.

PRIMER CONSIDERANDO: Que la declaración procesal de la situación de rebeldía de la procesada efectuada por auto de 16 de octubre de 1974 no es obstáculo a la continuación del juicio, en tal situación, conforme prevé y autoriza el número de 1963, sin perjuicio del derecho de revisión que al condenado concede el artículo décimo de dicha ley.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que los hechos que se declaran probados son legalmente constitutivos de un delito de asociación ilícita comprendido en los artículos 172.3, 173.3 y 174.1, párrafo 3, del Código Penal, pues al haberse integrado la procesada referida, libre y consciente, con conocimiento de sus fines, aceptando éstos y participando en los medios para lograrlos, - elemento subjetivo – en una asociación ilícita cual el Partido Comunista de España, marxista-leninista, incorporado ha llamado F.R.A.P, declarado fuera de la Ley, en su propia denominación o en cualquier otra forma o tendencia, por las Leyes de 9 de febrero de 1939, vigente en tal particular y 17 de mayo de 1958 – elemento objetivo-, perfeccionó y consumó la aludida figura penal y debe ser sancionada su conducta en el grado señalado para los meros partícipes al no haber alcanzado en el seno de la organización jerarquía superior a esta calidad.

TERCER CONSIDERANDO: Que dicho delito es responsable originalmente en concepto de autora la PROCESADA por la participación directa material y voluntaria que tuvo en su ejecución (artículos 12 y 14 del Código Penal.

CUARTO CONSIDERANDO: Que en la realización de dicho delito no concurren circunstancias modificativas de la responsabilidad criminal por lo que debe graduarse la pena a imponer en la forma y modo que señala la regla cuarta de artículo 61 del Código Penal, ponderando la gravedad del hecho y la personalidad de la culpable.

QUINTO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, que lo es también civilmente - artículos 109 y 19 del Código Penal – correspondiendo a la procesada satisfacer una cuarta parte de las miasmas.

VISTOS, además de los citados, los preceptos pertinentes del Código Penal, de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y de la Ley de 2 de diciembre de 1963.

FALLAMOS

Que debemos CONDENAR Y CONDENAMOS en rebeldía, a la PROCESADA, como responsable, en concepto de autora, de un delito de asociación ilícita a la pena de DOS AÑOS DE PRISIÓN MENOR, con sus accesorias de suspensión de todo cargo público, profesión, oficio y derecho de sufragio, durante el tiempo de la condena y al pago de una cuarta parte de las costas causadas.

Se decreta el comiso del material ilícito intervenido al que se dará el destino legal.

Para el cumplimiento de la pena se le abona todo el tiempo de prisión provisional surgida por esta causa si no fuere aplicado a otra responsabilidad.

Y aprobamos el auto de insolvencia, consultado por el Instructor.

St. 6/76 de 12 de gener

Sumario núm. 390 de 1975

Juzgado de Orden Público núm. 1

Rollo núm. 752 de 1975

SENTENCIA NÚMERO 6

TRIBUNAL DE ORDEN PÚBLICO

PRESIDENTE LLTMO. SR. D. JOSÉ. FRANCISCO MATEU CANOVES

MAGISTRADOS

ILTMO. SR. D. ANTONIO MARTINEZ CARRERA

ILTMO. SR. D. GABRIEL GONZALEZ AGUADO

En Madrid, a doce de enero de mil novecientos setenta y seis.

VISTA en juicio oral y público ante este tribunal la causa procedente del juzgado de Orden Público número uno, seguida de oficio, por el delito de tenencia ilícita de armas, contra PROCESADO, de treinta años de edad hijo de Julián y de Magdalena, natural de Marinaleda, Sevilla, y vecino de Manresa, Plaza Aurora, 1, de estado soltero, de profesión tejedor textil, de mala conducta, con antecedentes penales, insolvente, y en situación de prisión provisional por esta causa en la que se halla desde el día ocho de octubre de mil novecientos setenta y cuatro, habiendo sido partes el Ministerio Fiscal y dicho procesado representado por el Procurador Don Luis Termens Costilla, asistido del Letrado Doña Montserrat Álvarez Rodríguez y ponente el Ilmo. Sr. Magistrado Don Antonio Martínez Carrera.

PRIMER RESULTANDO: Probado y así se declara, que el día dieciocho de junio de mil novecientos setenta y uno, en Manresa, Barcelona, y en el interior de un vehículo que conducía otro individuo, no enjuiciado, ya condenado, en razón de este mismo hecho, por la Audiencia Provincial de Barcelona, en causa 37 de 1971 del Juzgado de Instrucción de Manresa por el delito de tenencia ilícita de armas, en sentencia de ocho de abril de mil novecientos setenta y dos a la pena de cuatro años, dos meses y un día de prisión menor, fueron halladas tres. Pistolas, marca Star, calibre nueve milímetros largo, números 909.571, 909.572 y 962.591, las que habían sido sustraídas el día cinco de junio de mil novecientos setenta y uno en las oficinas de la Empresa Eurofil, S.A, y que, debidamente, legalizadas, estaban atribuidas a los vigilantes jurados de dicha empresa, no habiéndose acreditado que el PROCESADO, mayor de dieciocho años, con antecedentes penales, contra quien se sigue el sumario núm. 36 de 1971 por el Juzgado de Instrucción de Manresa con ocasión de la sustracción mencionada, hubiera poseído o tenido a su disposición, en momento alguno, las armas de fuego que han sido reseñadas.

SEGUNDO RESULTANDO: Que el Ministerio Fiscal, en sus conclusiones definitivas, calificó los hechos procesales como constitutivos de un delito de tenencia ilícita de armas comprendido en el artículo 254 del Código Penal, y reputando responsable del mismo, en concepto de autor a referido PROCESADO con la concurrencia de la circunstancia agravante de reiteración, decimo catorce del artículo décimo del dicho Código solicitó la imposición de la pena de seis años de prisión menor, con las accesorias correspondientes y pago de costas.

TERCER RESULTANDO: Que la representación del procesado en sus conclusiones también definitivas estimó no ser constitutivos de delito los hechos enjuiciados, ni participado en ellos aquel, para quien solicitó su libre absolución.

PRIMER CONSIDERANDO: Que no justificada la posesión, tenencia o disposición por el procesado, de las armas de fuego que fueron halladas en poder de otro co-reo en el delito de hurto, a que antes se hizo referencia, y para cuya averiguación se sigue el sumario núm.- 36/1971 del Juzgado de Instrucción de Manresa, es obvio que carece el hecho contemplado del esencial elemento material consistente en la tenencia de las armas, en cuanto posesión “animus rem sibi habendi”, necesario para la configuración legal del delito definido en el artículo 254 del Código Penal, junto con los restantes elementos expresados en el tipo, de lo que es consecuencia la absolución del procesado de dicho delito de que era acusado.

SEGUNDO CONSIDERANDO: Que las costas procesales vienen impuestas legalmente a todo responsable de delito, no pudiendo ser impuestas al procesado absuelto – artículos 109 del Código Penal “a sensu contrario” y 240 de la Ley de Enjuiciamiento Criminal-.

VISTOS, además de los citados, los preceptos pertinentes del Código Penal, de la Ley de Enjuiciamiento Criminal y de la Ley de 2 de diciembre de 1963.

FALLAMOS

Que debemos ABSOLVER Y ABSOLVEMOS al PROCESADO del delito de tenencia ilícita de armas de fuego de que era acusado, declarando las costas de oficio y dejando sin efecto el auto de procesamiento dictado en la causa y demás medidas precautorias acordadas.

Póngase inmediatamente en libertad a dicho procesado para lo que se libraré el oportuno mandamiento de excarcelación.